

Sacchi

De Hofheidesite in Holsbeek is uitzonderlijk mooi. Het wedstrijdossier onderlijnt de vele elementen van haar gearticuleerd landschap, waar topografie, evolutie in plantengroei en de erfenis van een lange geschiedenis hun sporen nalieten: de zacht hellende heuvelflank, het zicht op het Mostingsbos, het perspectief in tegenlicht van de heuvelrug. Hofheide heeft een behoedzaam en aandachtig begrip nodig: dit begrip komt voort uit de fysieke ervaring van de site en de projectie van de verschillende gebruiken die de bouw van een crematorium kan introduceren op deze site.

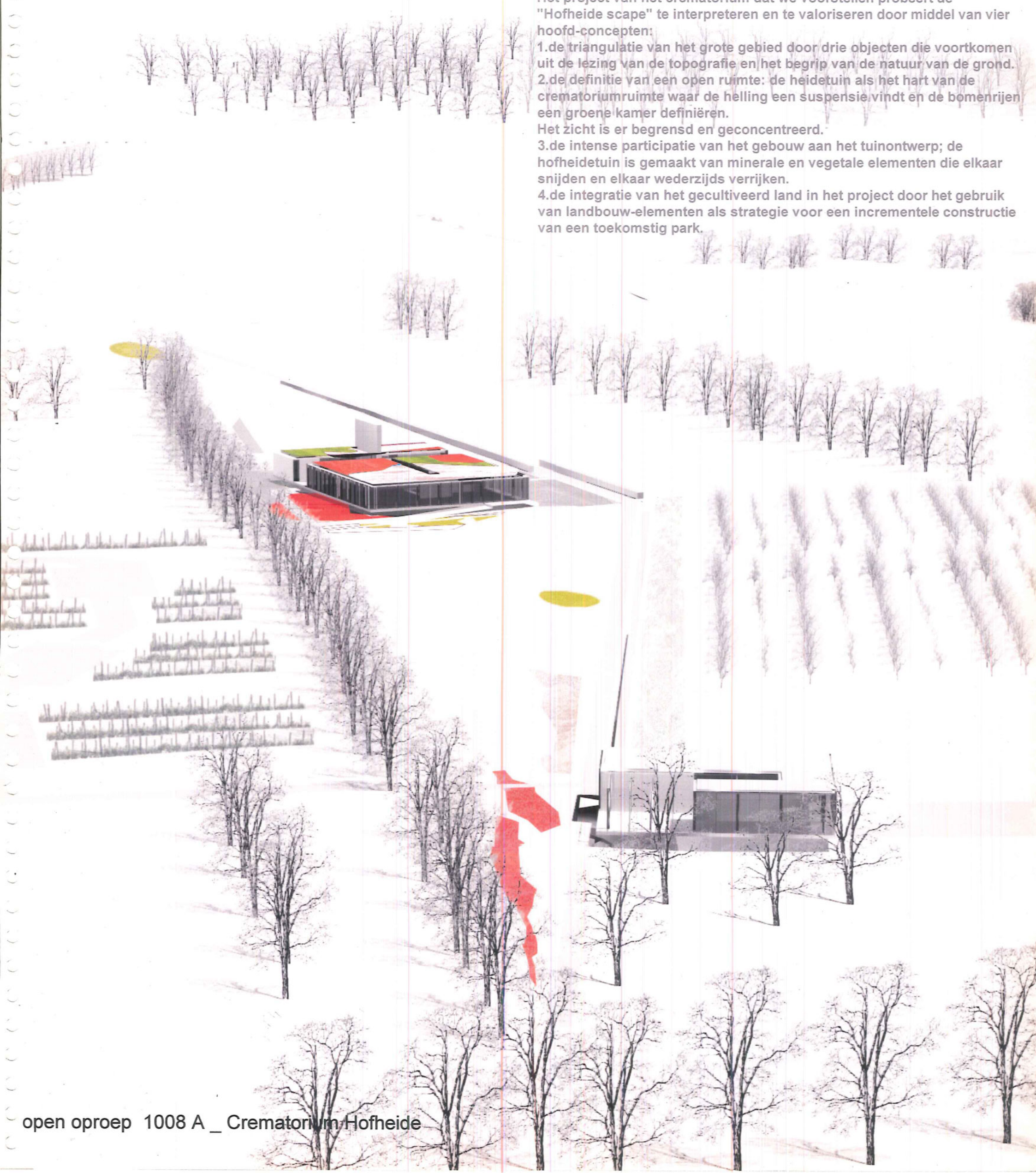
Het project van het crematorium dat we voorstellen probeert de "Hofheide scape" te interpreteren en te valoriseren door middel van vier hoofd-concepten:

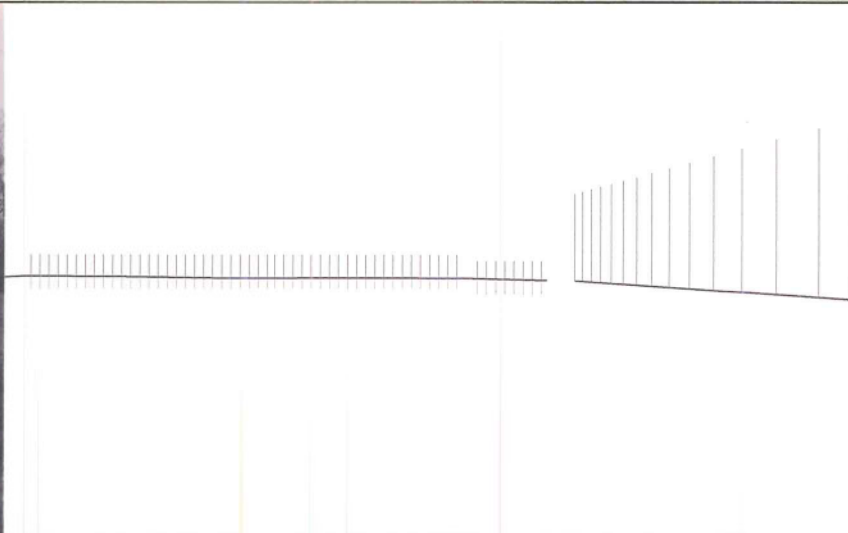
1. de triangulatie van het grote gebied door drie objecten die voortkomen uit de lezing van de topografie en het begrip van de natuur van de grond.
2. de definitie van een open ruimte: de heidetuin als het hart van de crematoriumruimte waar de helling een suspensie vindt en de bomenrijen een groene kamer definiëren.

Het zicht is er begrensd en geconcentreerd.

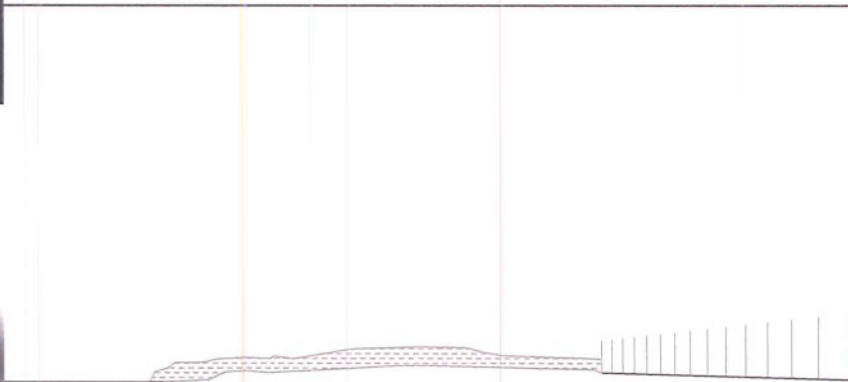
3. de intense participatie van het gebouw aan het tuinontwerp; de hofheidetuin is gemaakt van minerale en vegetale elementen die elkaar snijden en elkaar wederzijds verrijken.

4. de integratie van het gecultiveerd land in het project door het gebruik van landbouw-elementen als strategie voor een incrementele constructie van een toekomstig park.

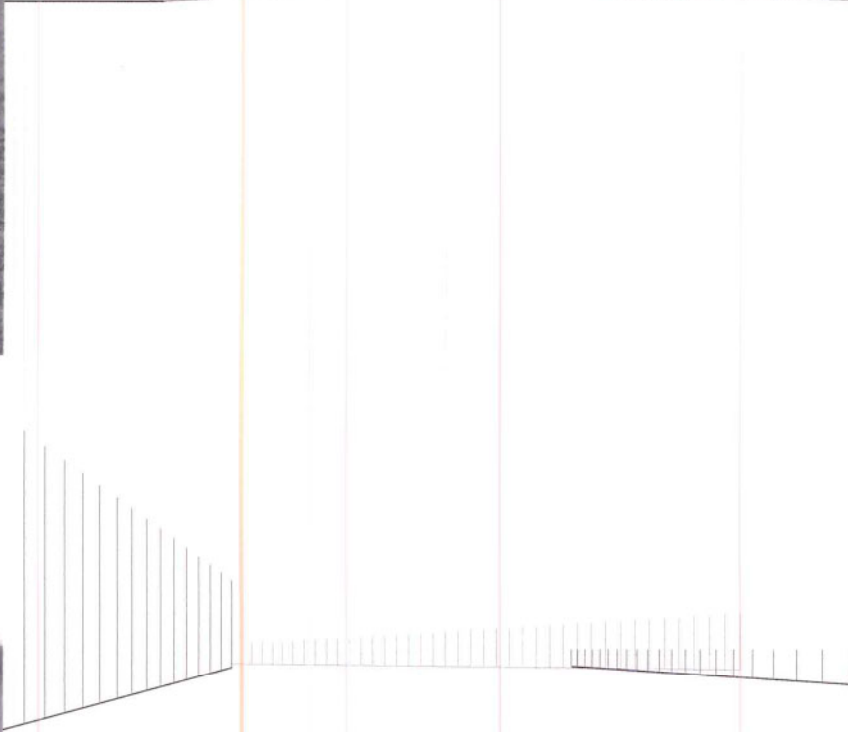

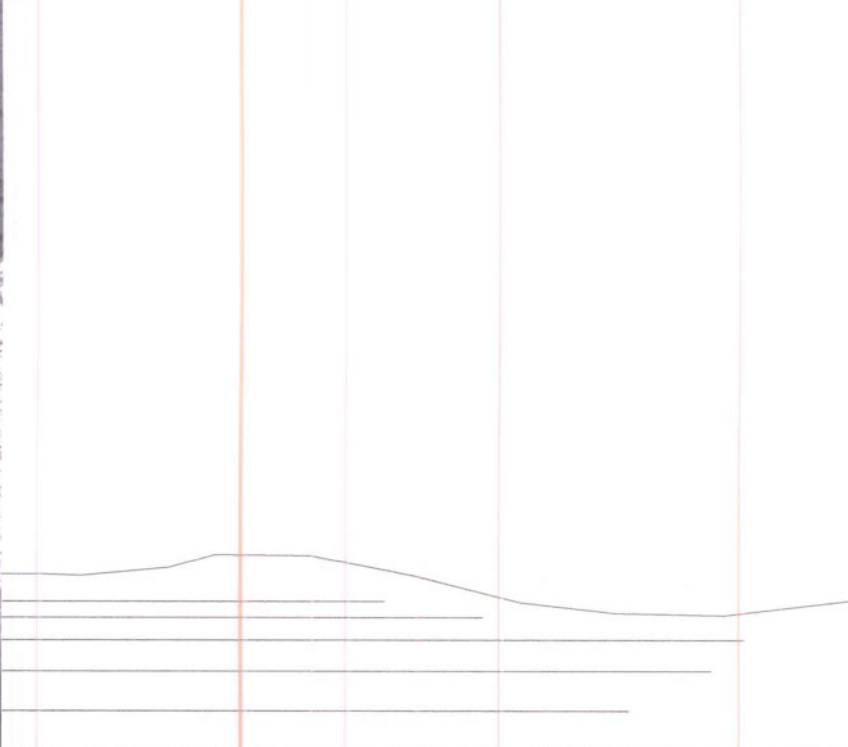
zicht vanuit de Jennekestraat
naar de helling

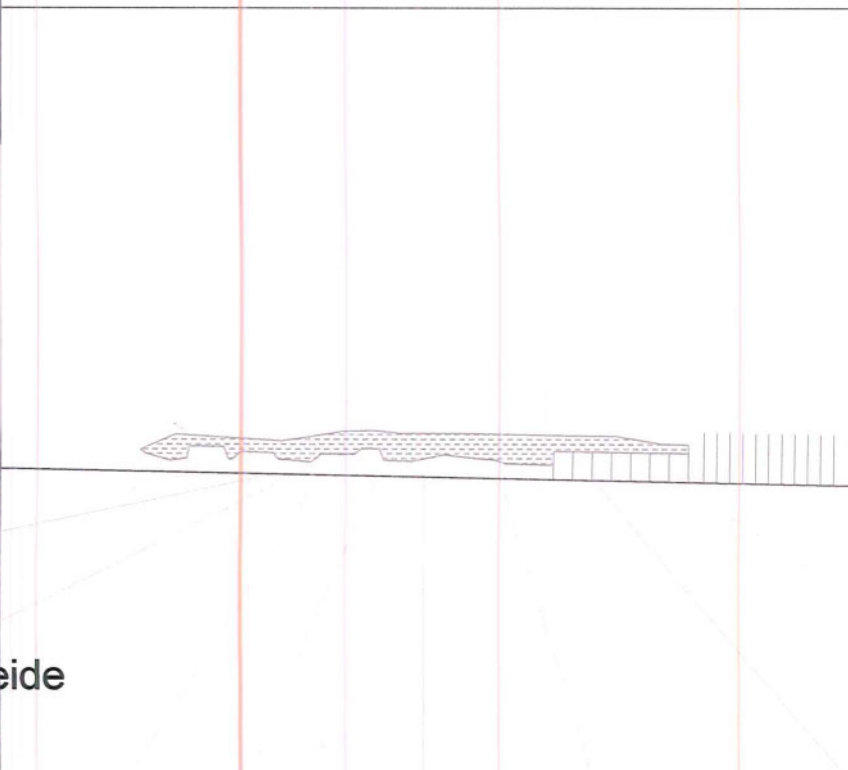
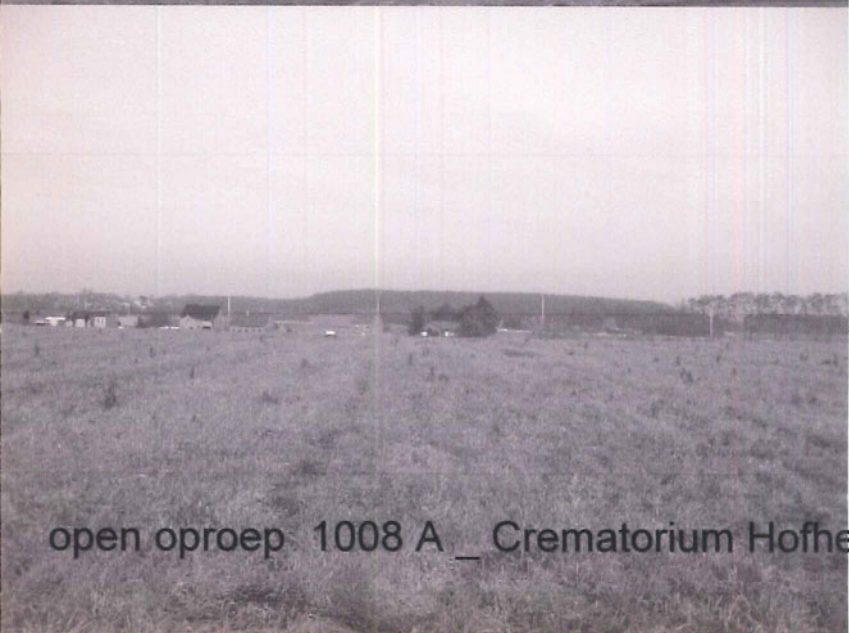
zicht op het Mostingbos vanaf
de breuklijn in de helling

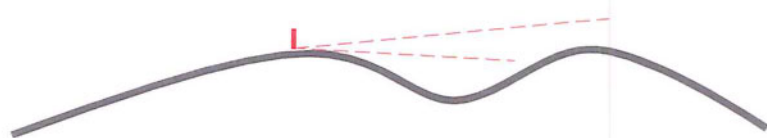
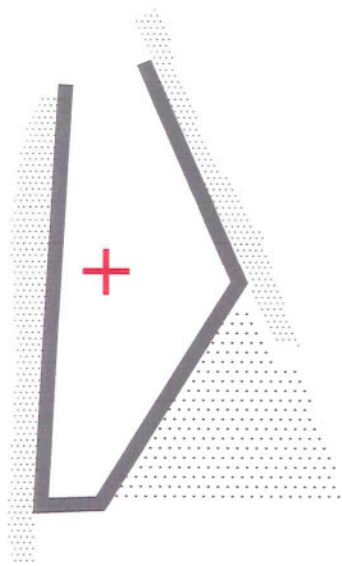
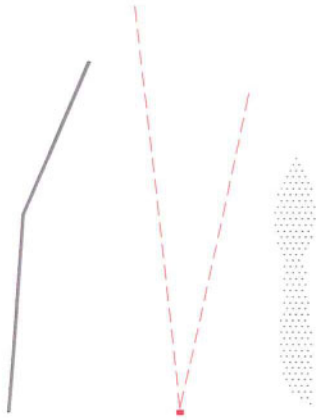
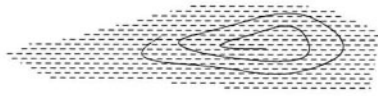
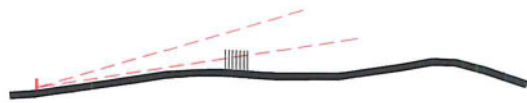
zicht op de open luchtkamer
na de eerste rij van *bocage*

zicht op de zuidelijke vallei
vanop de heuvelrug

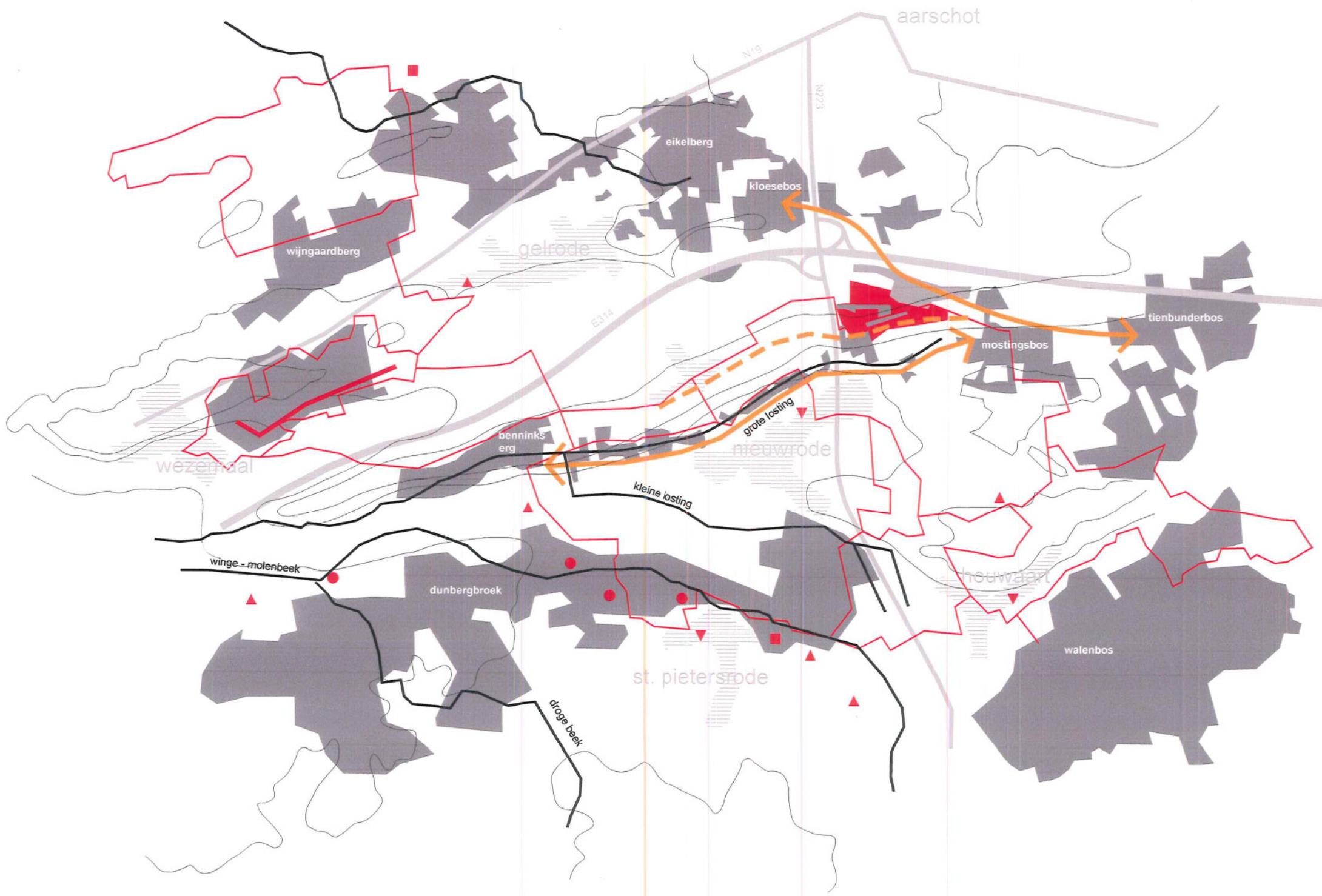
zicht op de snelweg en de
noordelijke vallei

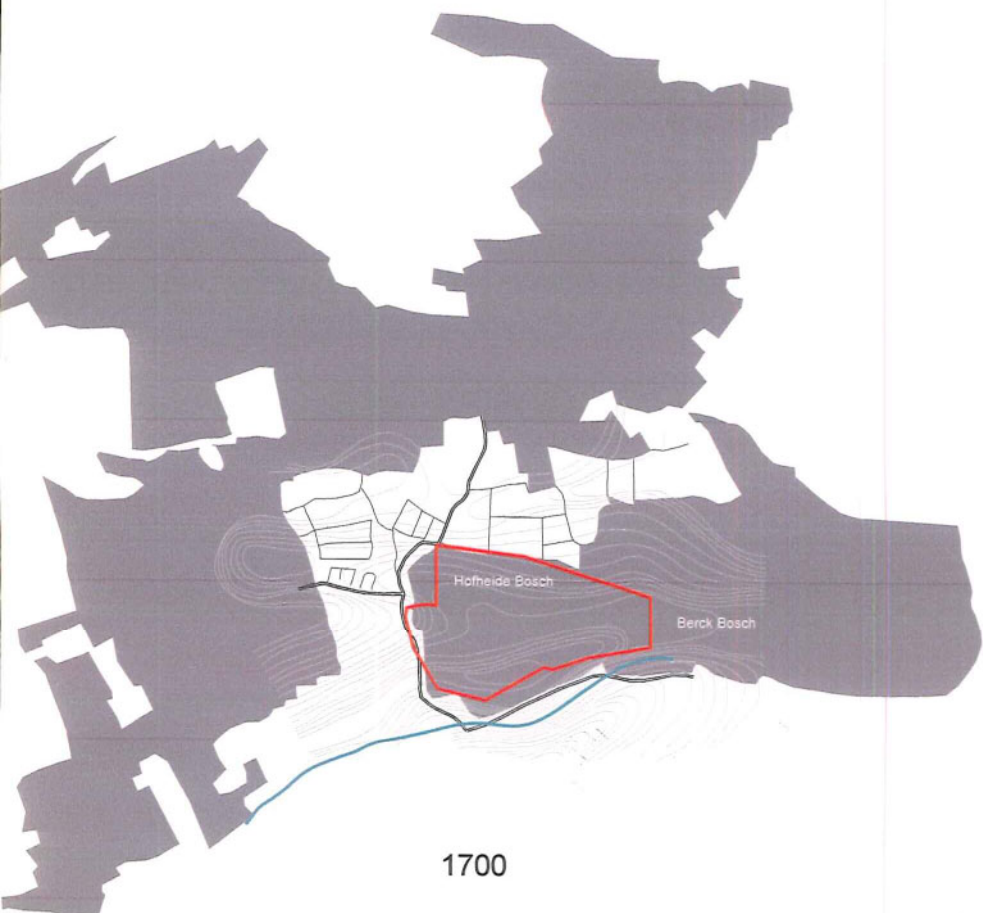
Wanneer je in Hofheide aankomt vanaf de Jennekensstraat, en je heuvelopwaarts naar het zuiden kijkt, zoekend naar het crematorium, voel je net als in de film van Bergman de horizonlijn die gemarkeerd is door de bomenrij die boven je uit komt en die je een intensief zicht naar oneindigheid geeft.

Je wandelt naar boven langs een oude houtwal en je ontdekt nog voor je de heuvelrug bereikt, aan je linkerkant de heuvel van het Mostingsbos. De diepte van de site is geweldig; de hoogtelijn van de helling is gemodeleerd om de parkeerruimten te vatten zonder dat zij het zicht op het bos wegnemen. Maar wanneer je aankomt aan de bomenrij, merk je een verandering van richting in de helling op, en kom je binnen in een nieuw landschap: een intiemere plaats, zoals een grote weidse kamer, gedefinieerd door twee houtwallen en een boomgaard aan de ene kant en bosjes van natuurlijke begroeiing, die het bestaan van twee vochtige gebieden markeren, aan de andere kant. Het zicht is nu verkort en het Mostingsbos ligt bijna helemaal verscholen. Daar ligt de tuin van het crematorium. Indien je verder naar het zuiden wandelt bereik je de heuvelrug. Het zicht is nu geopend naar het wonderbaarlijk landschap van de vallei beneden. Je kunt dan verder wandelen langs de Langaard: aan de ene zijde bevindt zich de vallei, aan de andere, de bomenrij, de vochtige gebieden, de gecultiveerde velden en op zekere afstand, de autosnelweg, en voor ons uit, het Mostingsbos.

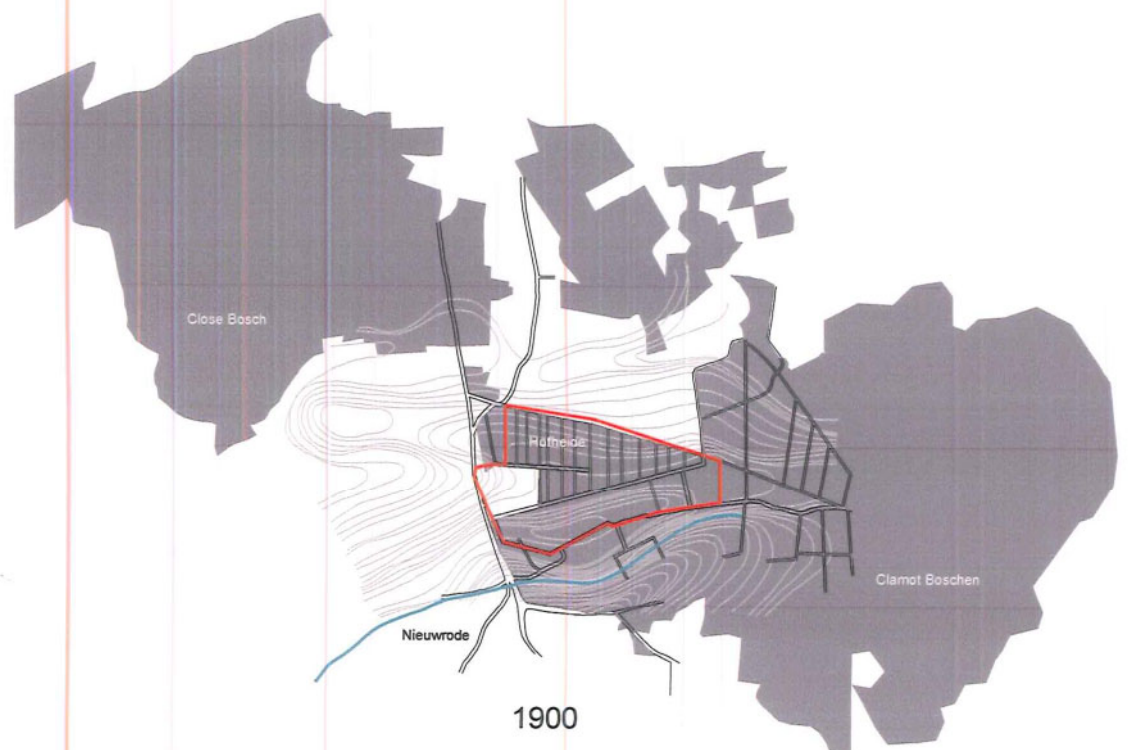
Het project beschrijft de hoofdeigenschappen van dit landschap en absorbeert hen in de site architectuur.

territoriale context

1700

1900

- dorpskern
- plek van hoge biodiversiteit
- relief
- beek of rivier
- kasteel
- pastorie
- kerk
- molen
- voet- en fietspad
- wijngaardmuur
- heuveltop
- ecologische verbinding in dal
- ecologische stepping stone

Het landschap van Hofheide is het resultaat van een lange natuurlijke en sociale geschiedenis. Een exploratie van historische kaarten van het gebied openbaart vele belangrijke sporen van een voormalige relatie tussen topografie, natuur en menselijke activiteiten: de natuurlijke en kunstmatige waterlopen, de waterafvoer van het gecultiveerde land, de twee vochtige gebieden met hun specifieke vegetatie, het beetje bij beetje ontboste woud, de veranderde landbouwgebruiken van de percelen, de bomenrijen die de scheidingen markeren, de persistentie van de vele paden met verschillende rollen en karakters en de groei van een meer recente *pavillonaire* verstedelijking van het gebied.

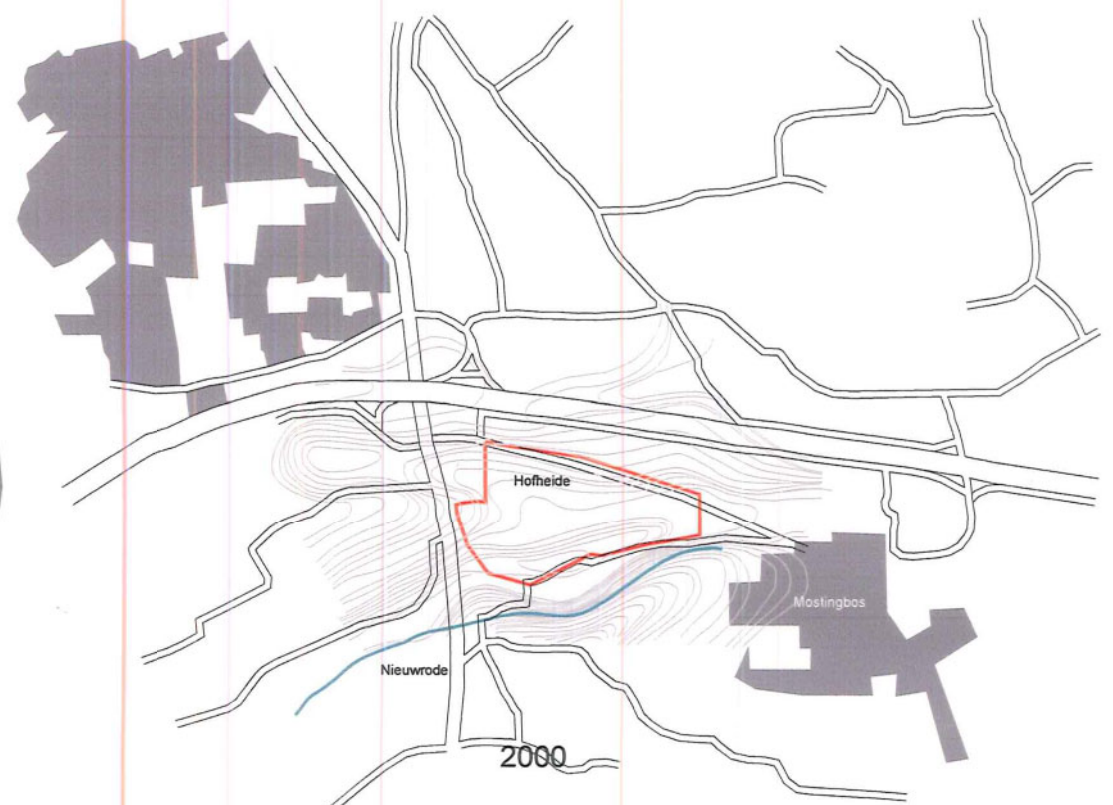
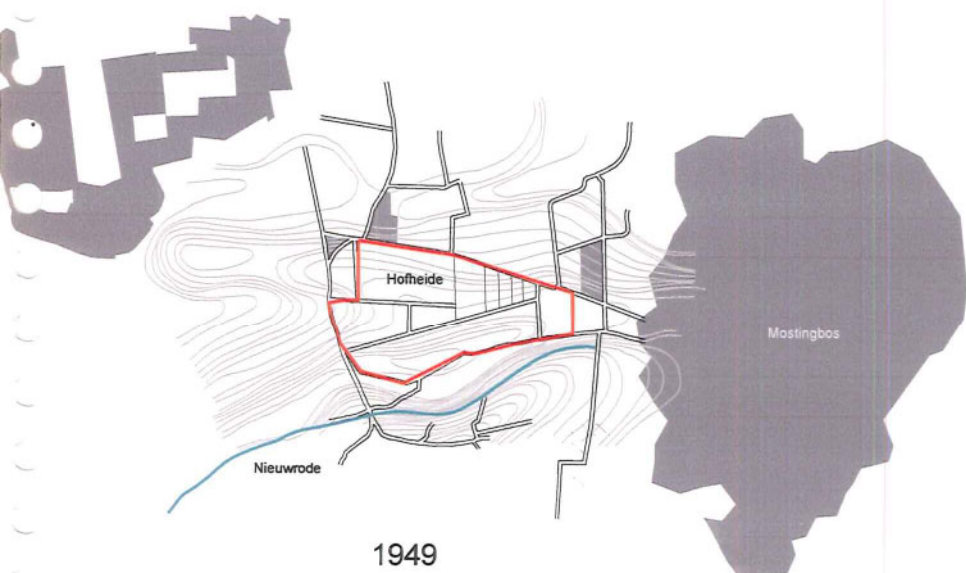
Het uitgestrekte bos voorgesteld in de Ferraris kaart, de regelmatige onderverdeling van de grond omwille van de houtwinning in de kaart van 1880, het verdwijnen van het bos in de kaart van 1940 en de huidige ambitie om het gebied deels te herbebossen, tonen aan hoe geschiedenis en ecologie elkaar voortdurend raken in het gebied.

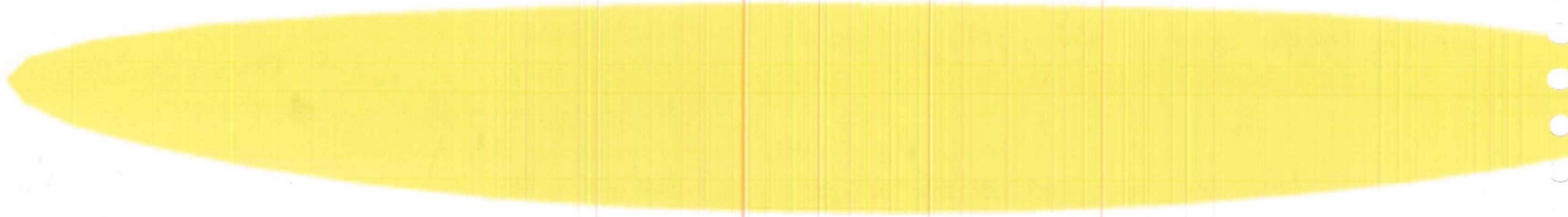
Het zou onzinnig zijn om een recuperatie van het historische landschap na te streven. Het project heeft tot doel de bestaande sporen en "materialen" te gebruiken om zo een betekenisvol landschap en een gerenoveerd ecologisch systeem te construeren.

Het schema bovenaan de vorige pagina toont hoe Hofheide gelegen is en deel kan uitmaken van een rijk territorium van wouden, kastelen, molens en een netwerk van voet- en fietspaden.

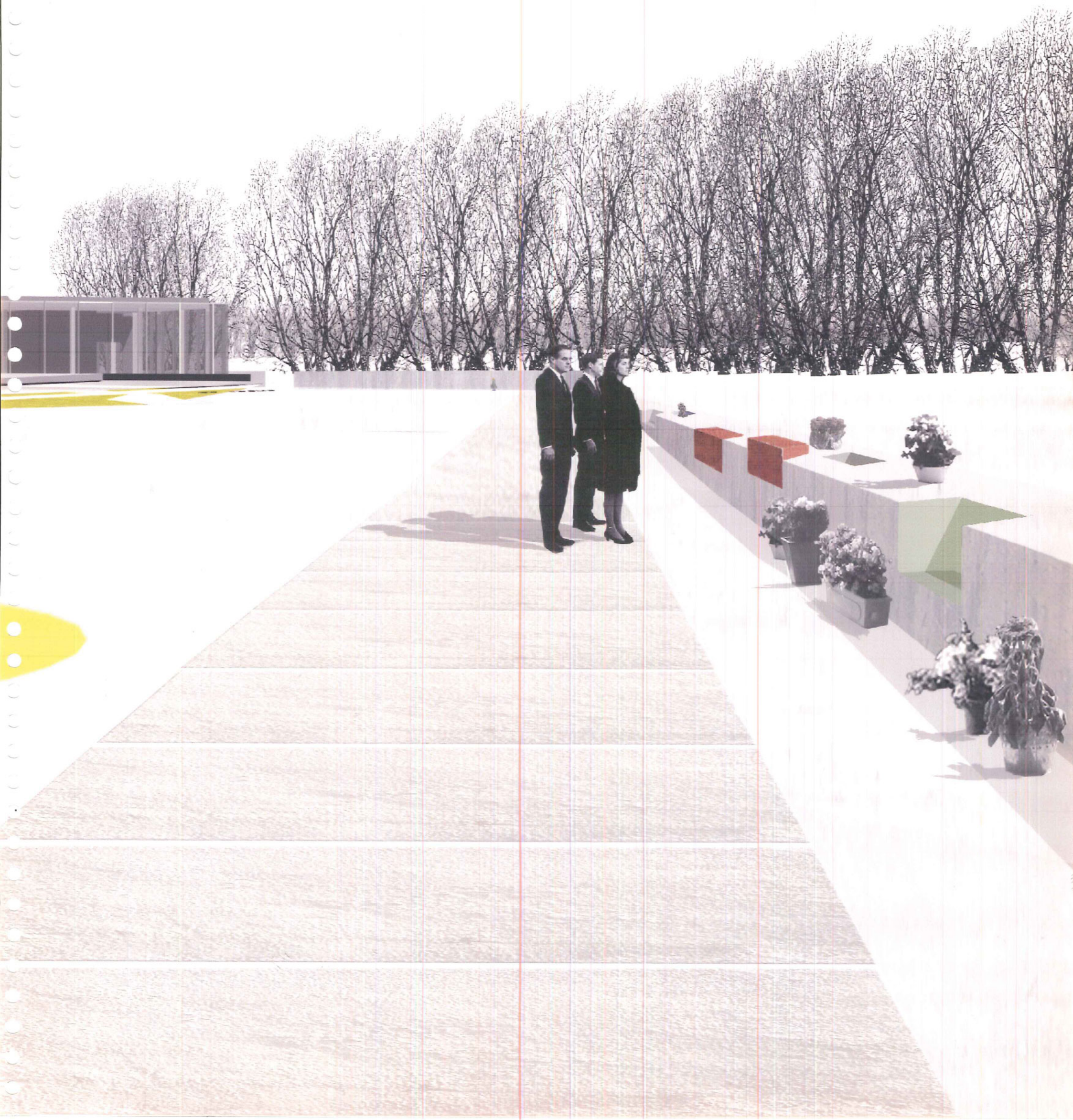
Ecologische verbindingen in sterk gecultiveerde landschappen worden gecreëerd als een schakel van stepping stones. Hoe hoger de biodiversiteit van deze plekken, hoe beter de schakel werkt. Een hoge biodiversiteit kan het best worden gevonden in contactpunten tussen verschillende biologische milieus (bijvoorbeeld de grens tussen natuurlijk en stedelijk gebied, de houtwal tussen twee verschillende agrarische percelen) en in plaatsen met een hoge vochtigheid (in dalen, langs waterwegen, langs greppels,...).

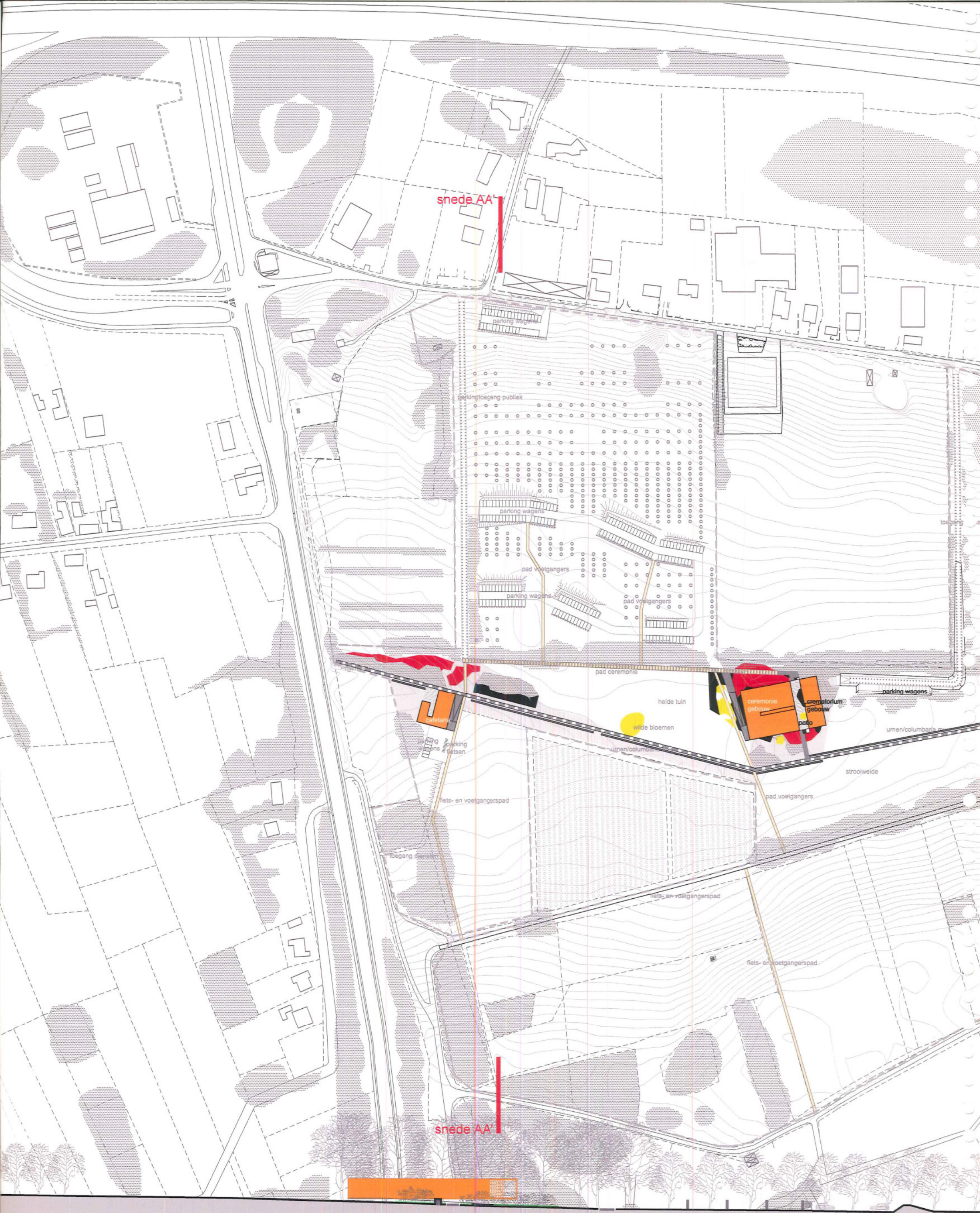
Het geplande bos aan de noordkant van de wedstrijdsite kan als buffer functioneren tussen de autosnelweg en de huizen en kan de rol van stepping stone vervullen tussen het Tienbunder-, Mostings- en het Kloesebos.

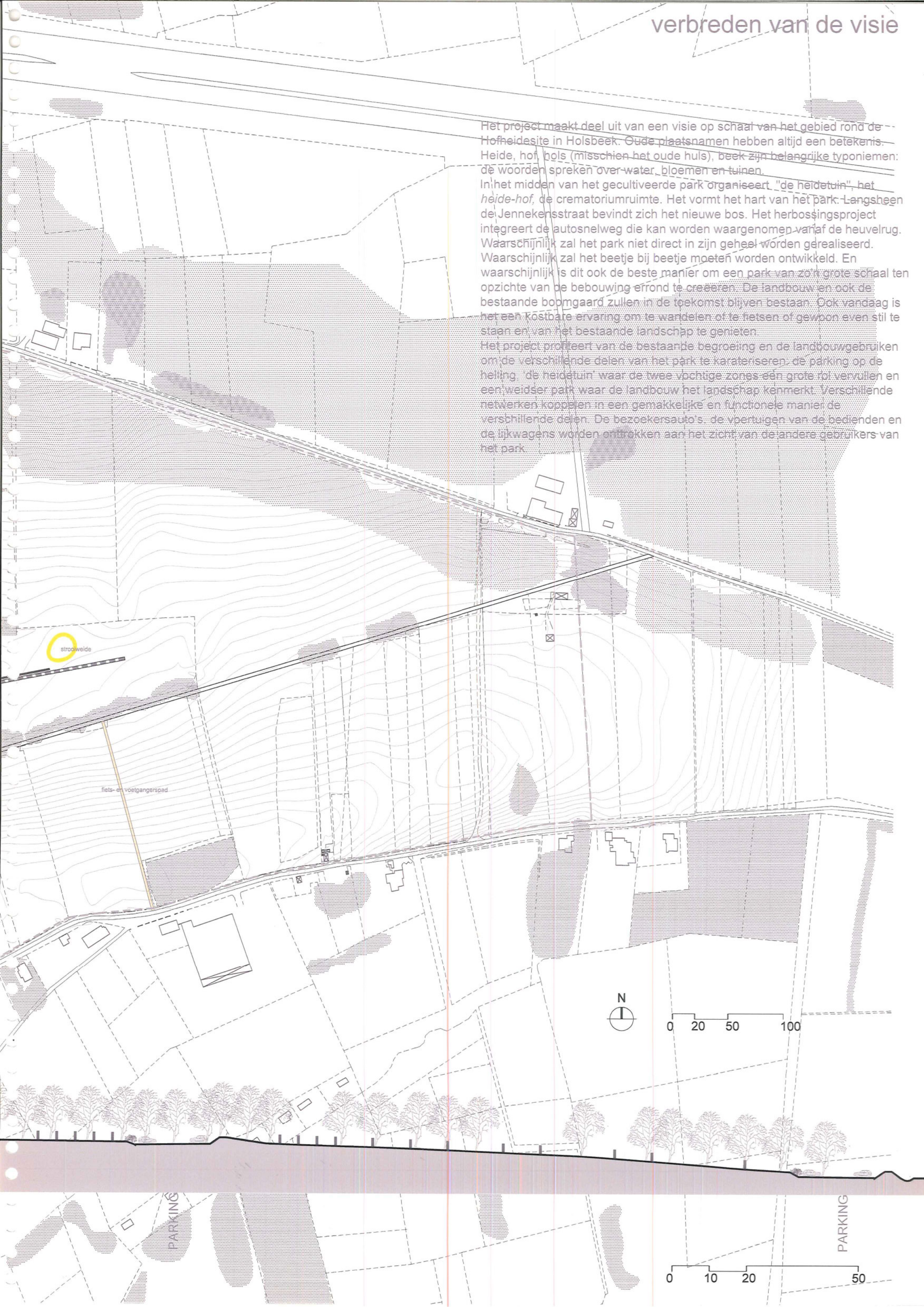
een crematoriumsite als een plek voor sociale gebruiken

Het project maakt deel uit van een visie op schaal van het gebied rond de Hofheidesite in Holsbeek. Oude plaatsnamen hebben altijd een betekenis. Heide, hof, hols (misschien het oude huls), beek zijn belangrijke typoniemen: de woorden spreken over water, bloemen en tuinen. In het midden van het gecultiveerde park organiseert "de heidetuin", het heide-hof, de crematoriumruimte. Het vormt het hart van het park. Langsheen de Jennekenstraat bevindt zich het nieuwe bos. Het herbossingsproject integreert de autosnelweg die kan worden waargenomen vanaf de heuvelrug. Waarschijnlijk zal het park niet direct in zijn geheel worden gerealiseerd. Waarschijnlijk zal het beetje bij beetje moeten worden ontwikkeld. En waarschijnlijk is dit ook de beste manier om een park van zo'n grote schaal ten opzichte van de bebouwing erond te creëren. De landbouw en ook de bestaande boomgaard zullen in de toekomst blijven bestaan. Ook vandaag is het een kostbare ervaring om te wandelen of te fietsen of gewoon even stil te staan en van het bestaande landschap te genieten. Het project profiteert van de bestaande begroeiing en de landbouwgebruiken om de verschillende delen van het park te karakteriseren: de parking op de helling, de heidetuin waar de twee vochtige zones een grote rol vervullen en een weidser park waar de landbouw het landschap kenmerkt. Verschillende netwerken koppelen in een gemakkelijke en functionele manier de verschillende delen. De bezoekersauto's, de voertuigen van de bedienden en de lijkwagens worden onttrokken aan het zicht van de andere gebruikers van het park.

fiets- en voetgangerspad

strooiwilde

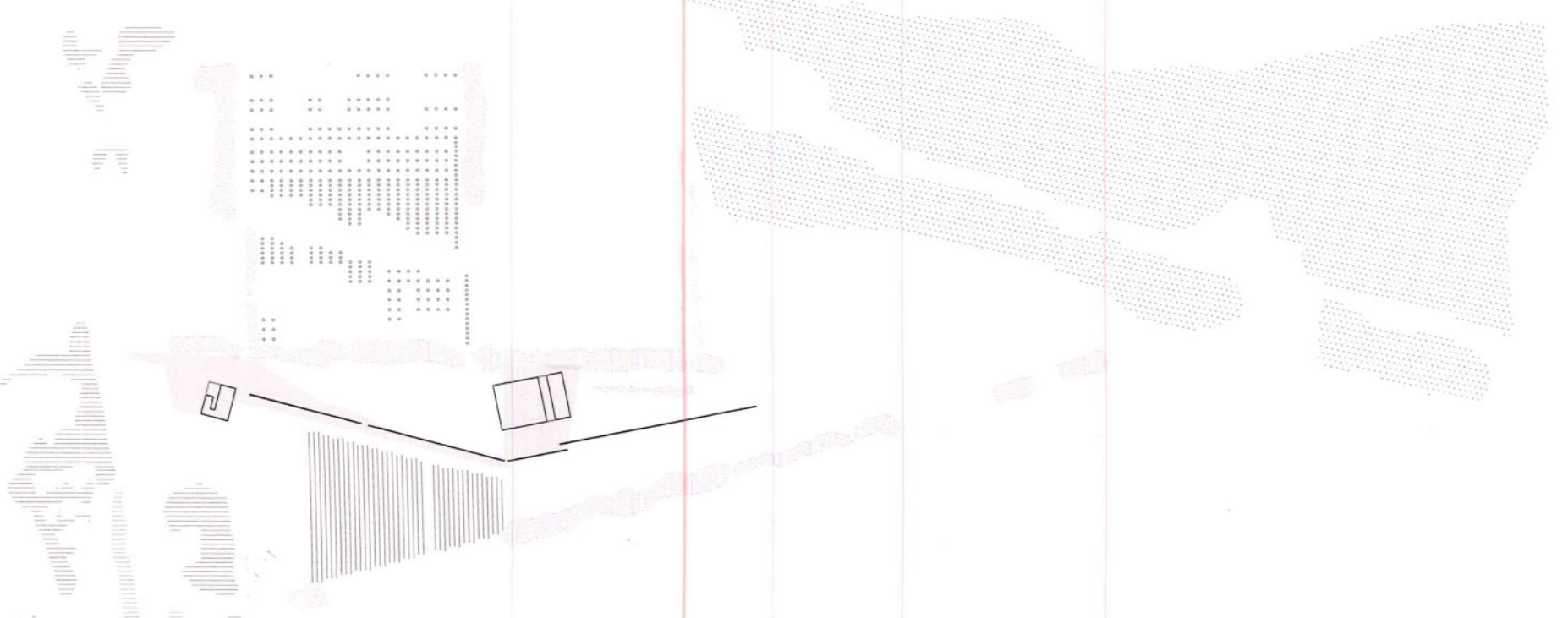
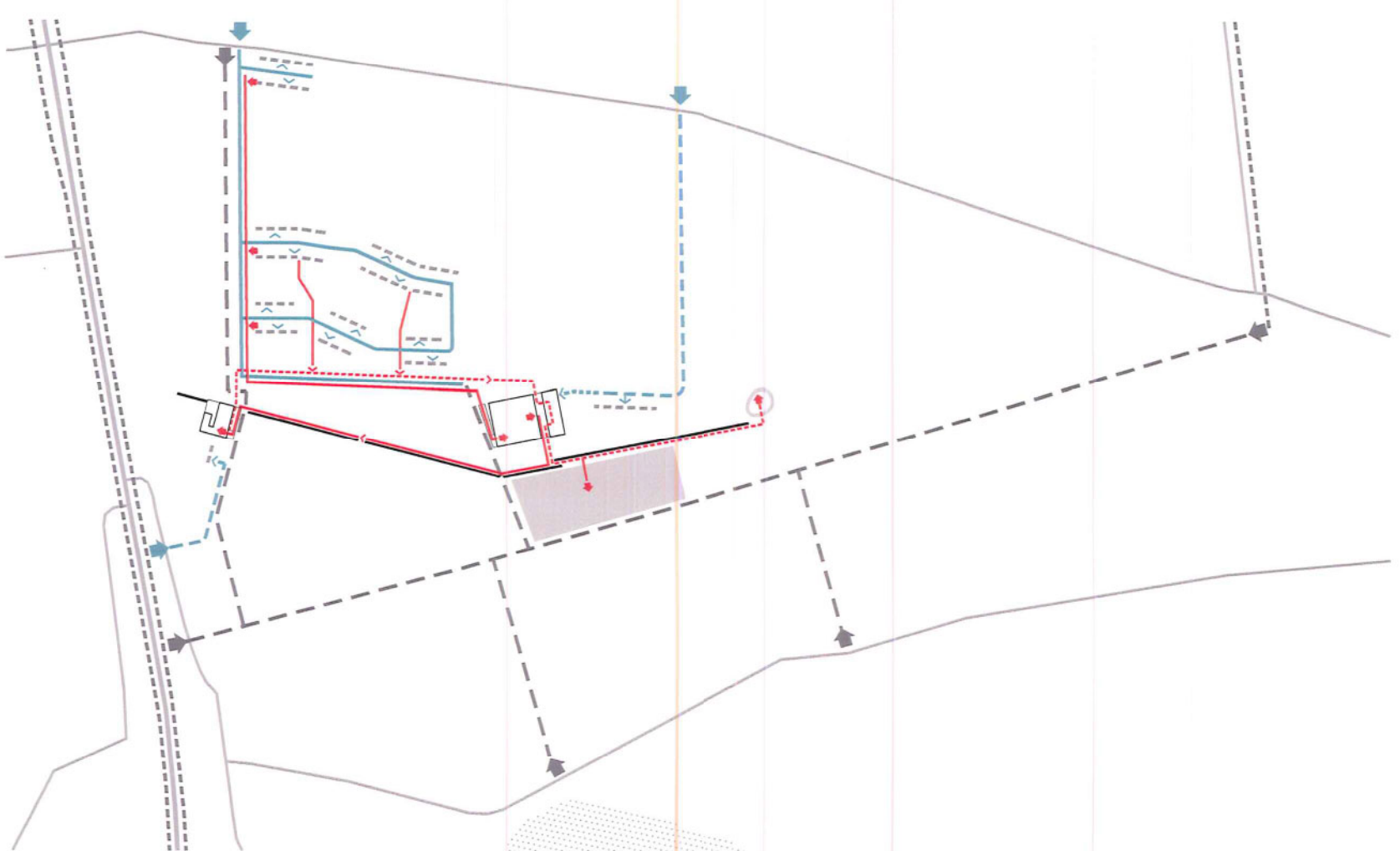
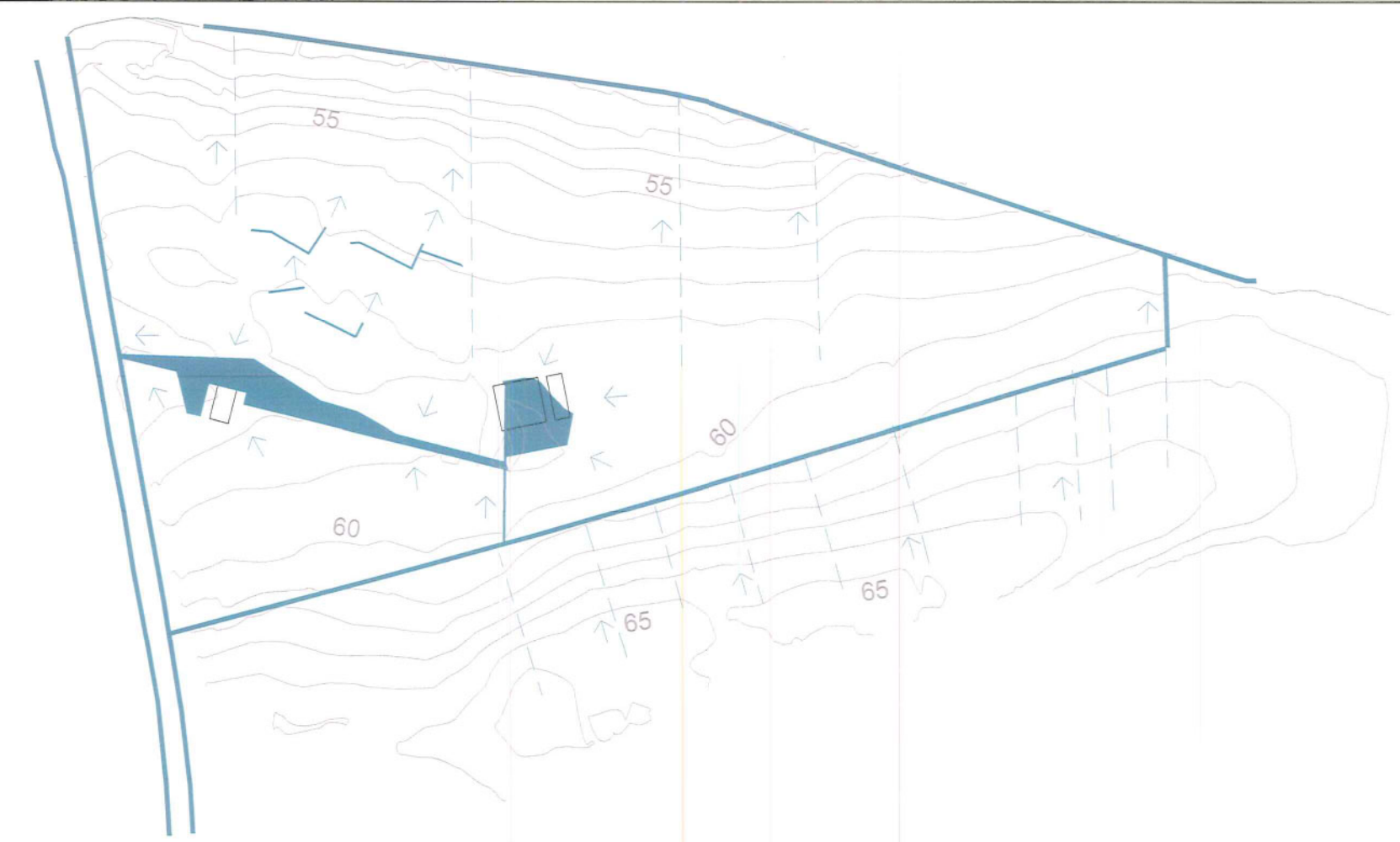

0 20 50 100

PARKING

PARKING

0 10 20 50

Zeer weinig "materialen" hebben bijgedragen tot een klaar ontwerp van het park dat coherent is aan de verschillende sporen van het verleden en de actuele en toekomstige sociale praktijken erin:

Ze behoren tot het extraordinaire landschap van het Hageland gelegen tussen Aarschot, Diest, Landen, Bierbeek, met zijn houtwallen, wijngaarden en holle wegen.

Het bos

Twee verschillende ecologische verbindingen op grote schaal lonen de moeite; het eerste is dat van de reconstructie van het Clamot bosch uit de 19e eeuw (de schakel Tienbunderbosch, Mostingsbos, Kloesebos en Eikelberg), dat doorheen de tijd is gecoloniseerd en versnipperd (aanleg van de E314); het andere is de recuperatie van het ecologisch milieu van de bedding van de Grote Loting, met andere woorden, de verbinding van het Mostingsbos met de Benniksberg.

Binnen de projectgrenzen kunnen wij enkel bijdrage leveren aan de recuperatie van het "Clamot bosch" aangezien het dal van de Grote Loting achter de heuveltop van het terrein ligt. Er wordt dus een herbebossing voorgesteld in het langs beide zijden van de Jennekesstraat. De bebossing zou doorlopen tussen E314 en bebouwing, en zou daarom ook dienst moeten doen als visuele en acoustische buffer.

de houtwal

Op de Biologische Waarderingskaart van Gis-Vlaanderen, kunnen we de twee bestaande houtwallen parallel aan de helling terugvinden onder de categorie biologisch zeer waardevol, en het gebied ertussen als complex van biologisch minder waardevolle en waardevolle elementen. De hoge biodiversiteit van de houtwallen is te verklaren door hun ouderdom en grote: ze volgen de 19e eeuwse bospaden die ondertussen gecoloniseerd zijn door de karakteristieke onderbegroeiing van de houtwal. Het relief, daarentegen verklaart de biodiversiteit van het gebied ertussen. Het terrein ligt horizontaal met uitzondering tot een lichte depressie. Deze depressie is de meest vochtige plek van het gebied.

De nieuwe houtwallen loodrecht op de helling, helpen ons niet enkel om schaal en richting te geven aan het landschap, maar ook om deze plek met het herbebossingsgebied te verbinden. De westelijke houtwal is bestaand en wordt verlengd, de middenste houtwal wordt reeds voorzien in de plannen van de te bouwen hal, de oostelijke houtwal, wordt echter uitgewerkt als holle weg.

de vochtige gebieden

Het crematorium is opzettelijk op deze plek ingeplant. Daarbij wordt in het project gestreefd naar een verhoging van de biodiversiteit in deze plek:

-de natuurlijke afwatering van het gebied wordt geprononceerd door plaats te geven aan de sectie en de natuurlijke begroeiing van de greppels en humide zones

-het waterregime van het gebied wordt lichtelijk opgehoogd door de afwatering van de hogergelegen velden te reguleren en de regenwaterafvoer van zowel het crematorium en de cafeteria naar dezelfde plek af te voeren.

-ook de synergie tussen menselijke activiteit in een natuurlijk milieu verhoogt de biologische waarde van het gebied.

de holle weg

De holle weg is een element karakteristiek voor het heuvelige Hageland. De natuurlijke afwatering van de velden leidt tot uitholling van de landelijke wegen. Door het niveau van de dienstenweg horizontaal te houden verdiept de weg zich tot zij het niveau van de ondergrondse verdieping van het crematorium vindt.

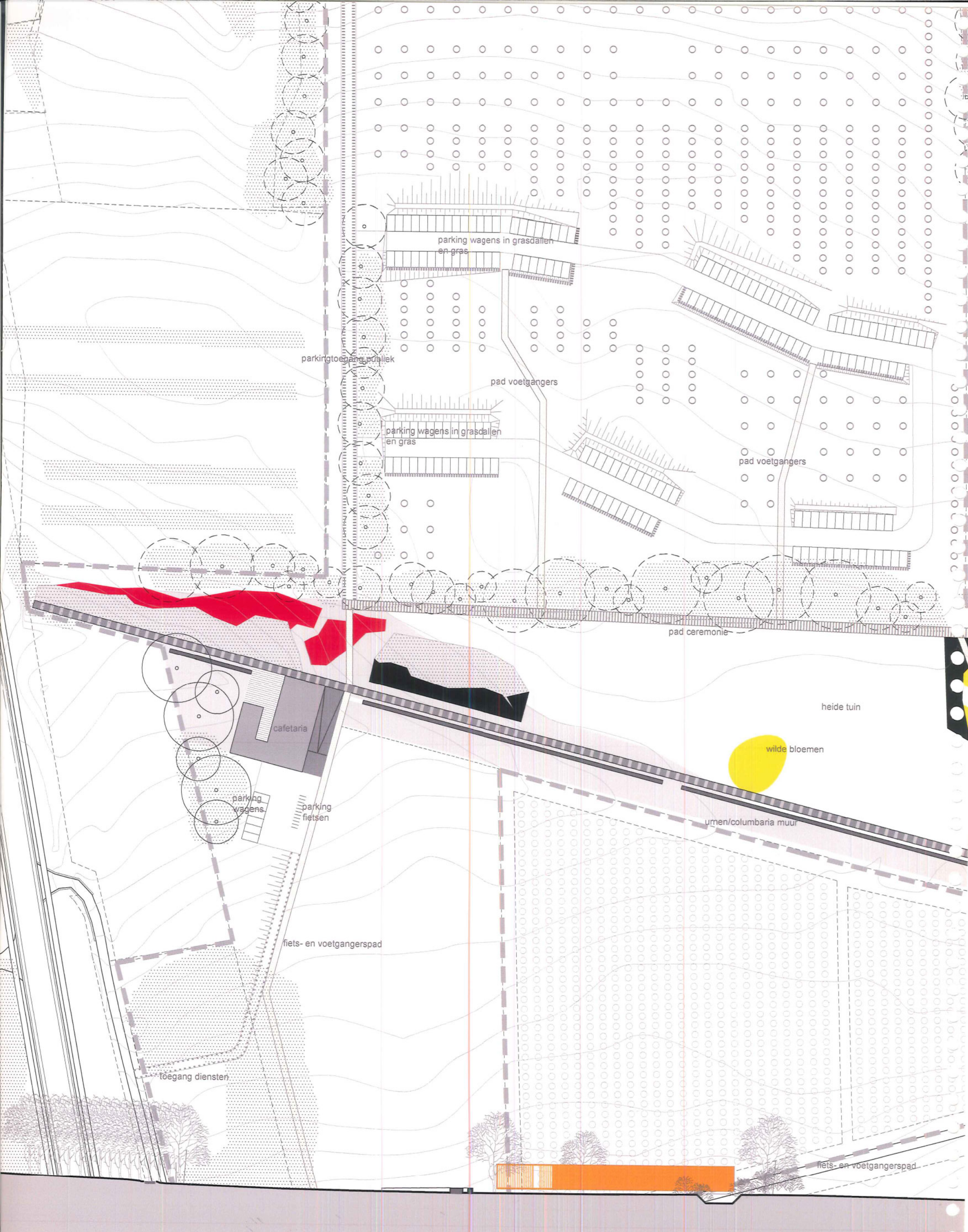
de boomgaard en de wijngaard

De elementen van het gecultiveerde land maken deel uit van het park, niet alleen omdat ze reeds bestaan, maar ook omdat ze een nieuwe relatie tonen tussen hedendaagse stedelijke ruimte en relictten van het landelijk gebied. Het idee om het gebied in park te transformeren kan niet worden gebanaliseerd door het park te ontwerpen volgens het traditioneel stedelijk parkconcept. De wijngaarden tussen de parkeersite, of de boomgaard langs het columbarium zijn expressies van een constructie van een hedendaags landschap.

- wadi
- afvoeren van het gecultiveerde land
- loop van het water
- vochtige zone

- ingang wagens
- parcours wagens
- parcours diensten
- parking
- parcours familie
- parcours afhaling van de assen
- bestaande fiets- en voetgangersroutes
- fiets- en voetgangersparcours
- ingang fietspad

- bocage
- vochtige zone
- boomgaard
- wijngaard
- bestaande bebost gebied
- nieuw bos

snede BB'

PAD

CREMATORIUM

BOMENRIJEN

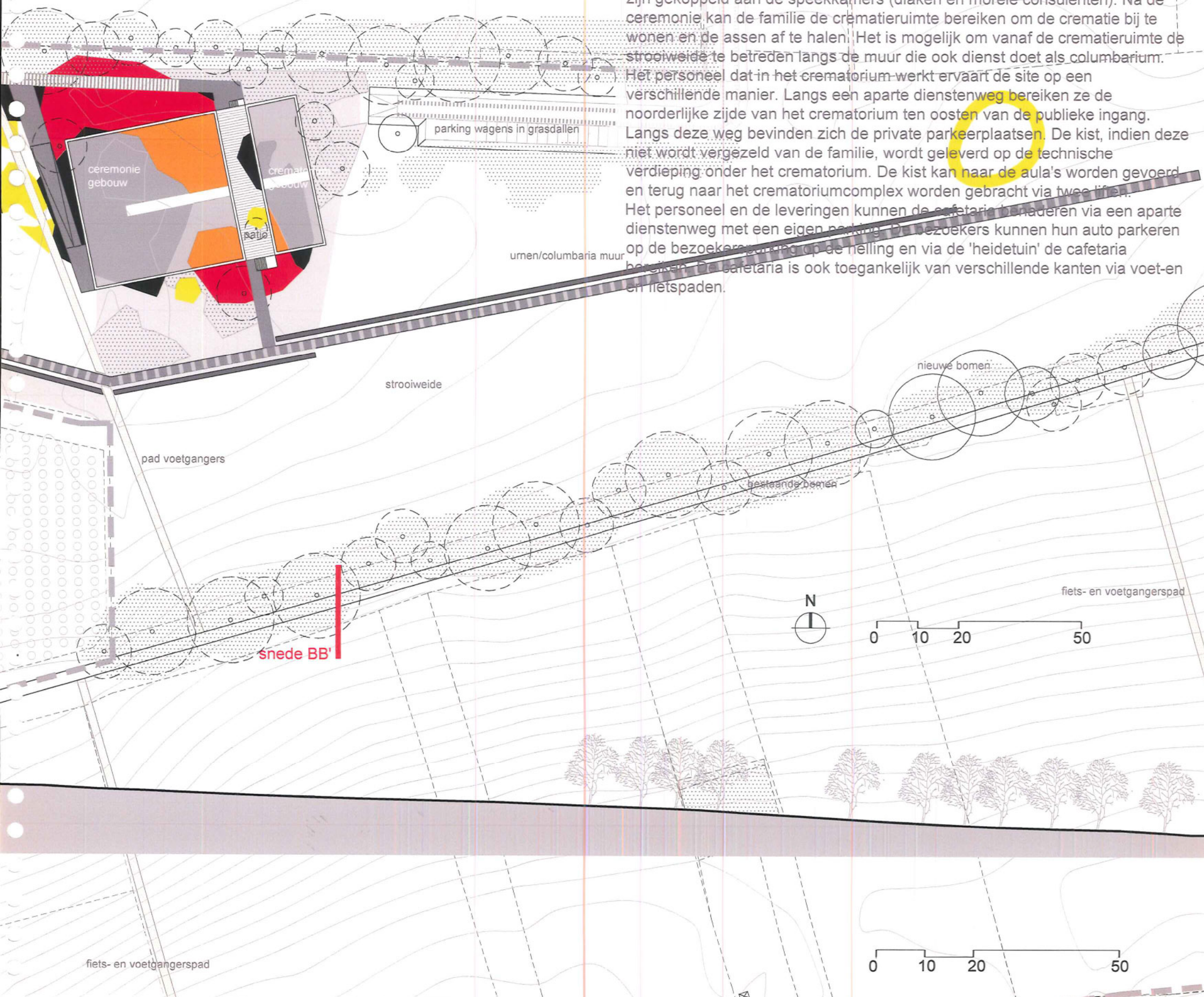
een crematorium als een plek voor sociale gebruiken: een park

snede BB'

De Hofheidesite kan en zal verschillende sociale gebruiken herbergen; sociaal en individueel belangrijke rituele parktijden kunnen vreedzaam plaats hebben zonder dat andere praktijken, landbouw inbegrepen, ze verstoren. Gewoonlijk zal men de site bereiken met de bus of de auto. Men zal het voertuig achter laten in de parking "poches" en verder wandelen langs de bestaande houtwal. Zoals de snede toont, geeft de stijgende helling aan de ingang van de site ons de mogelijkheid om de parking te ontwerpen zodat deze niet zichtbaar is vanaf de straat en de toegangsweg tot de parking en ook niet vanuit ceremoniale ruimte.

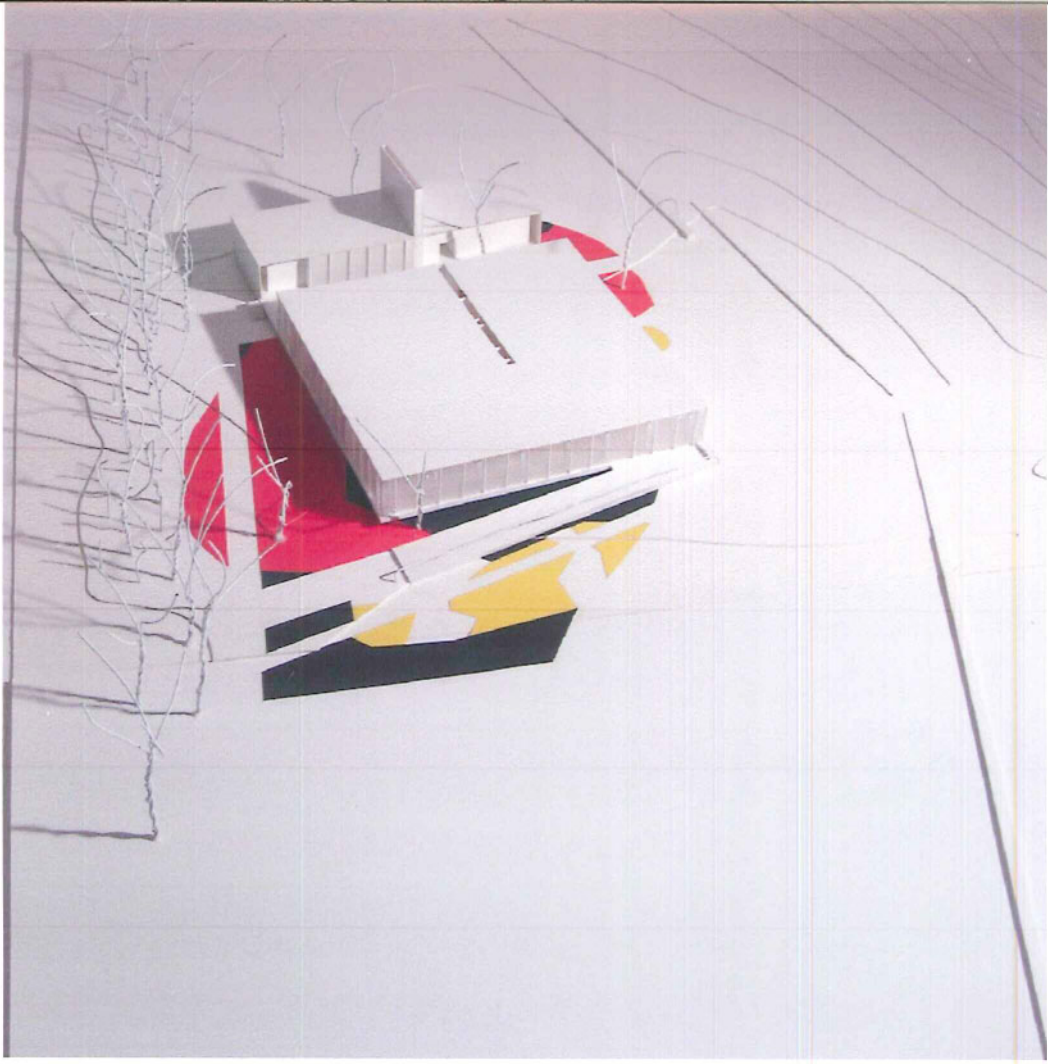
Nadien zal men het crematorium benaderen via het ceremoniële pad langs de hoge bomenrij. De ingang van het crematorium is licht geroteerd en aan de rechter kant ligt de "heidetuin". De tuin is een ruimte in het zuiden begrensd door lage en lange muur. Deze muur vormt een visuele grens tussen de ruimte van het crematorium en de bestaande boomgaard. Door zijn kalme en vredige monumentaliteit kan het ceremoniële pad ook plaats bieden aan belangrijke rouwrituelen.

Het crematorium is bovenop de natuurlijke depressie ingeplant. De vloer ligt op een hoger niveau om het natuurlijk waterregime en de wortels van de begroeiing niet te storen. De bestaande en in het project versterkte specifieke vegetatie omringt het gebouw. Men wandelt de ceremoniële ruimte binnen langs een hellend vlak (van 4%). Men komt in de hal die toegang biedt aan de twee aula's. Na de ceremonie zal men passeren langs de condoleanceruimte en het gebouw verlaten via de patiotuin. Deze patio scheidt het ceremonieel gebouw van het crematoriumgebouw. De patio geeft toegang tot de "heidetuin". Langs de columbariummuur vervolgt men zijn weg naar de cafetaria in het westen naast de tweede natuurlijke depressie. Vanuit de cafetaria kan men gemakkelijk zijn weg terug vinden naar de parkeerplaats. De familie kan via de hal van het crematorium de wachtruimten bereiken. Deze zijn gekoppeld aan de spekkamers (diaken en morele consultants). Na de ceremonie kan de familie de crematieruimte bereiken om de crematie bij te wonen en de assen af te halen. Het is mogelijk om vanaf de crematieruimte de strooiweide te betreden langs de muur die ook dienst doet als columbarium. Het personeel dat in het crematorium werkt ervaart de site op een verschillende manier. Langs een aparte dienstenweg bereiken ze de noorderlijke zijde van het crematorium ten oosten van de publieke ingang. Langs deze weg bevinden zich de private parkeerplaatsen. De kist, indien deze niet wordt vergezeld van de familie, wordt geleverd op de technische verdieping onder het crematorium. De kist kan naar de aula's worden gevoerd en terug naar het crematoriumcomplex worden gebracht via twee liften. Het personeel en de leveringen kunnen de cafetaria benaderen via een aparte dienstenweg met een eigen parking. De bezoekers kunnen hun auto parkeren op de bezoekersparking op de helling en via de 'heidetuin' de cafetaria bereiken. De cafetaria is ook toegankelijk van verschillende kanten via voet- en fietspaden.

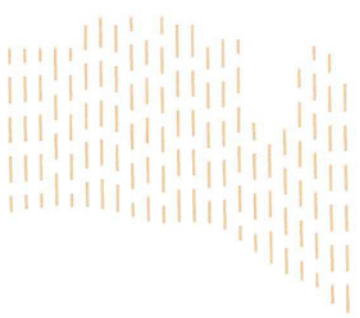

fiets- en voetgangerspad

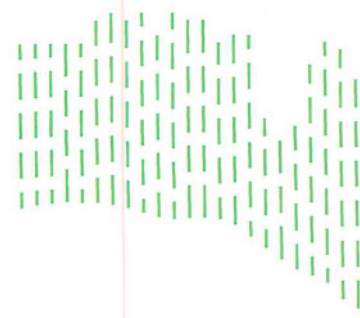
0 10 20 50

winter

lente

1 een crematorium als een plek voor sociale gebruiken: een park

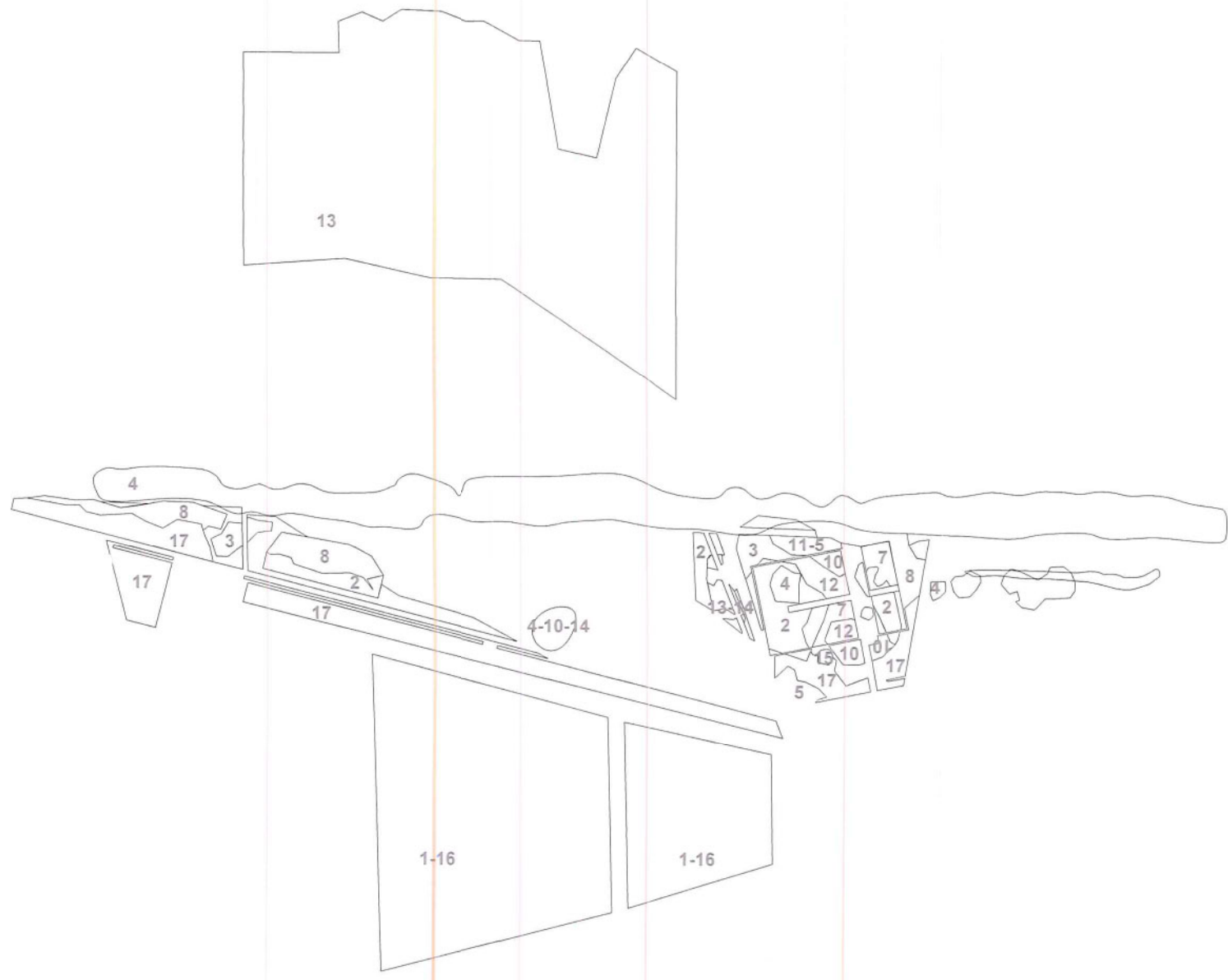
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16

fruitbomen in bloei
 witte dopheide (erica carnea "springwood")
 hondsroos (rosa canina)
 juni bloem
 nadien rozebottels
 wilde margriet (chrysanthemum leucanthemum)
 rode bosbes (vitis-idaea)
 klimop (hedera helix)
 mosplantjes voor dakvegetatie
 dubbelloofvaren (blechnum spicant)
 kardinaalsmuts (euonymus europaea)
 bloei vanaf mei vruchten heel najaar en winter
 klaproos (papavero rhoeas)
 rode bosbes (vitis-idaea)
 roodkleurige vetplanten voor dakvegetatie
 wijnstruik
 kruipbarm (genista pilosa)
 gaspeldoorn (ulex europaeus)
 fruitboom

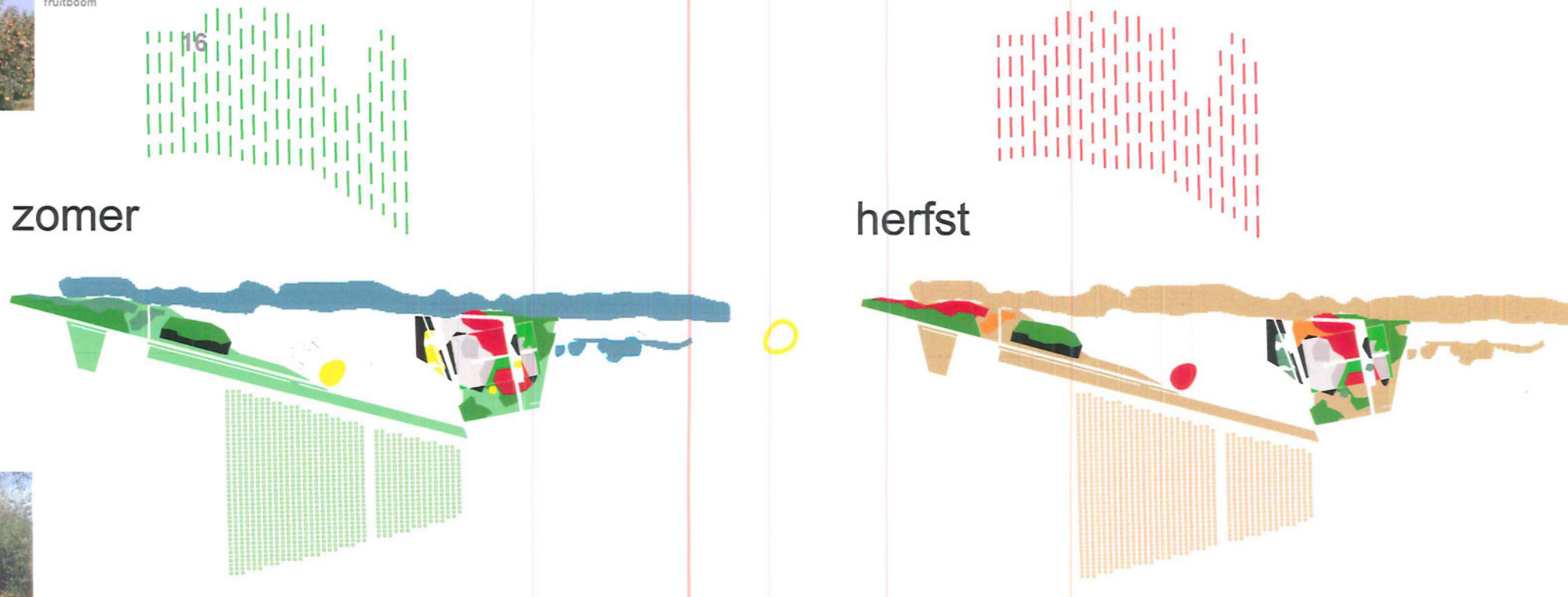
Voor de vegetatie van het park is er gekozen voor een grote variëteit aan streekeigen boom- en struiksoorten, die worden ingeplant volgens grondsoort, vochtigheid en belichting. (bron: atlas van Belgische en Luxemburgse flora Van Rompaey en Delvasalle 1979). De rijkdom aan kleuren in de verschillende seizoenen worden verkregen een combinatie van het gecultiveerde landschap (boomgaard, recuperatie van de wijngaard,..), de verschillende bloesems en vruchten van een natuurlijke plantengroei van het Hageland (heide, kruipbrem, bosbessen, hondsrozen....) en altijdgroene wilde begroeiing als klimop, varens en andere heesters.

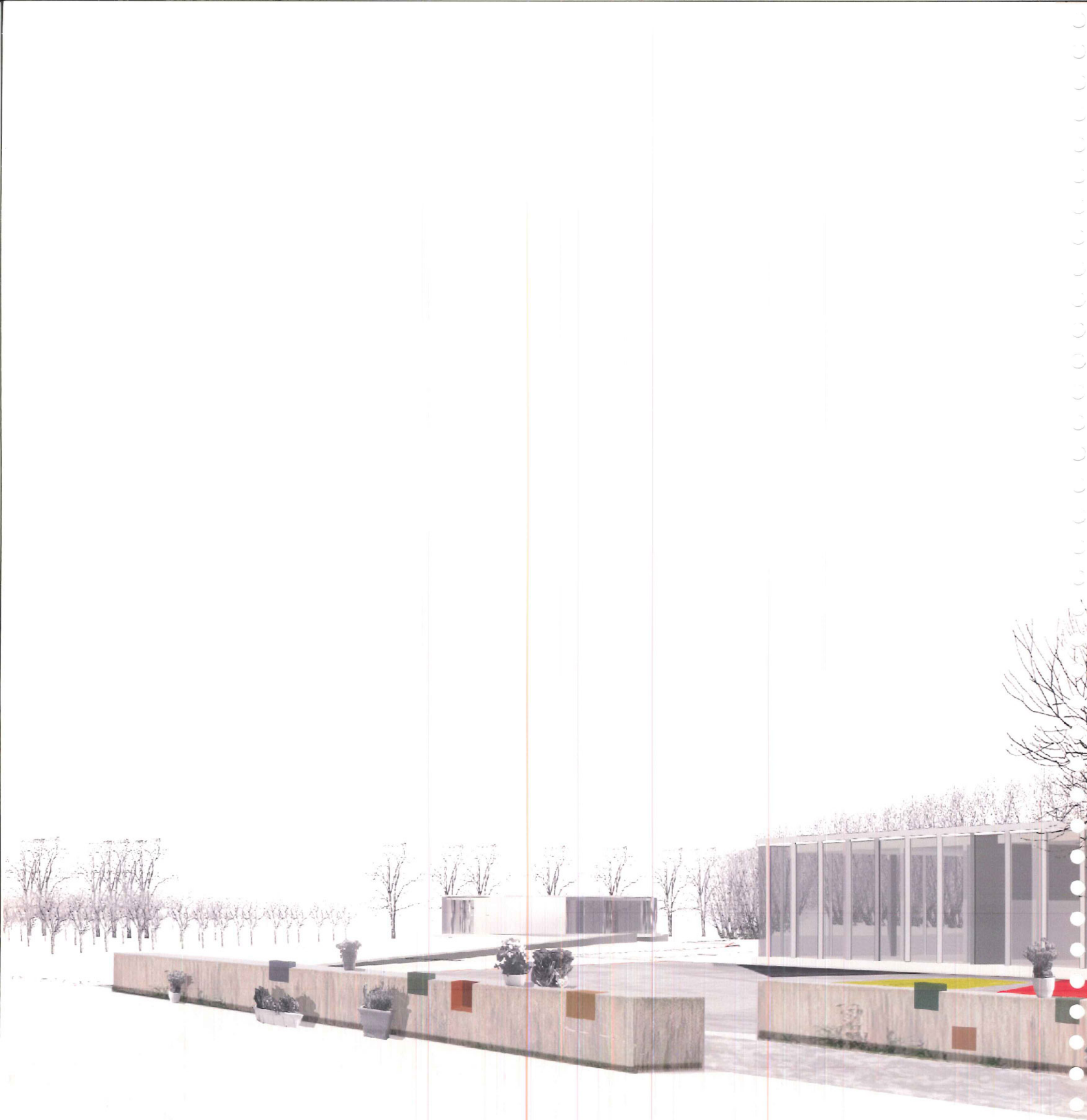
De strooiweide geeft de toon van het seizoen aan: donkergroen in de winter, wit in het voorjaar, geel in de zomer en rood in de herfst.

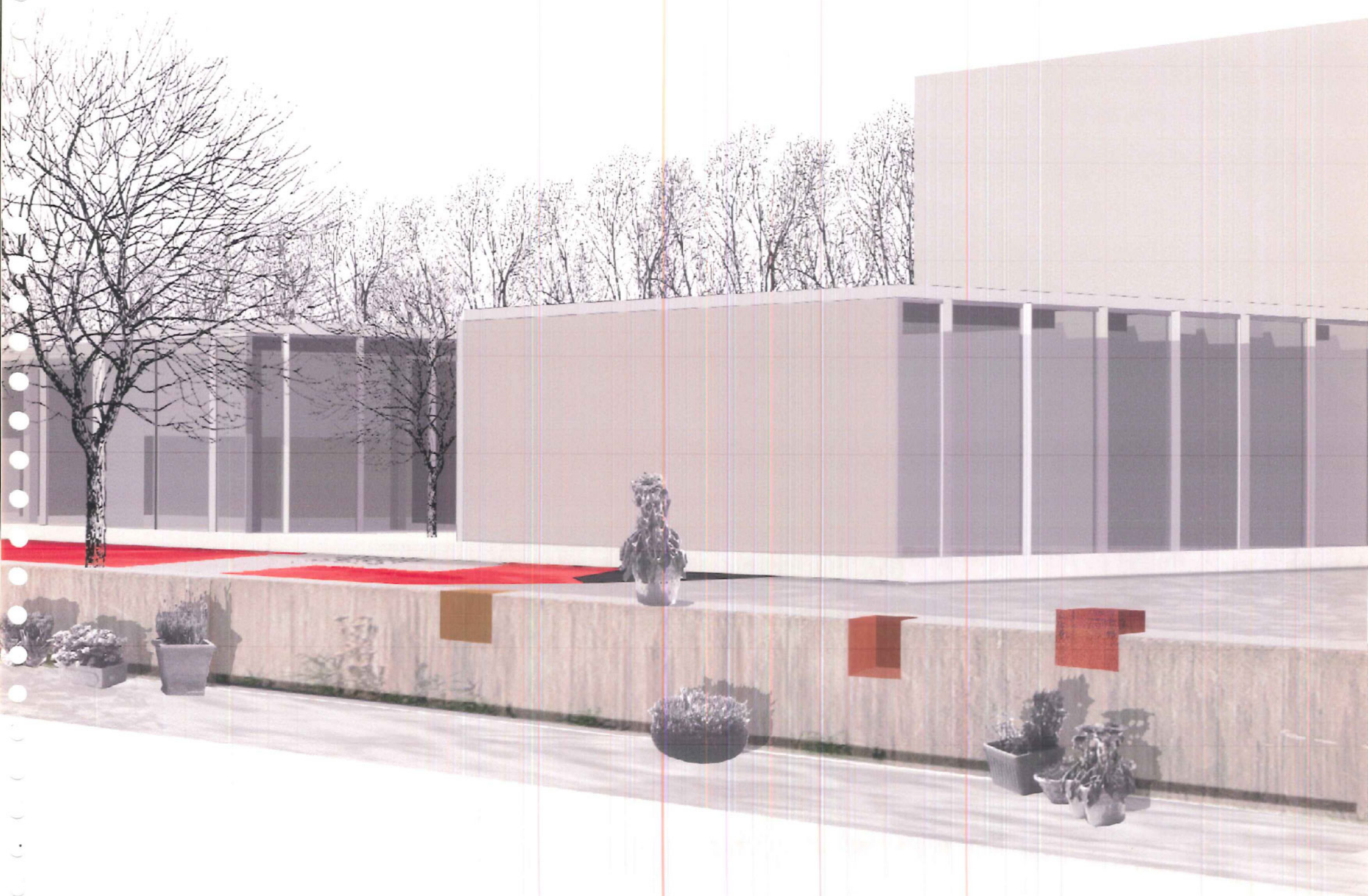
zomer

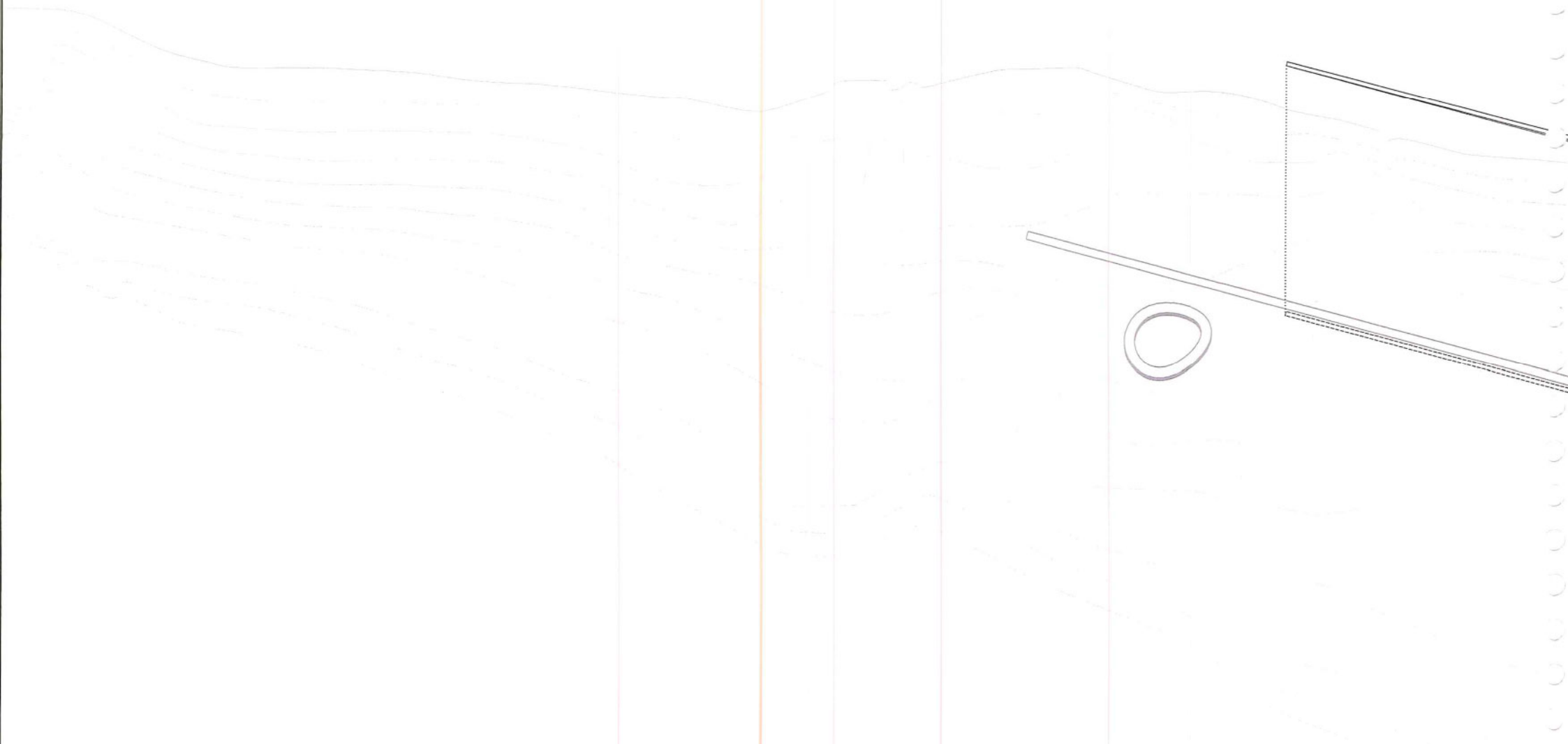
herfst

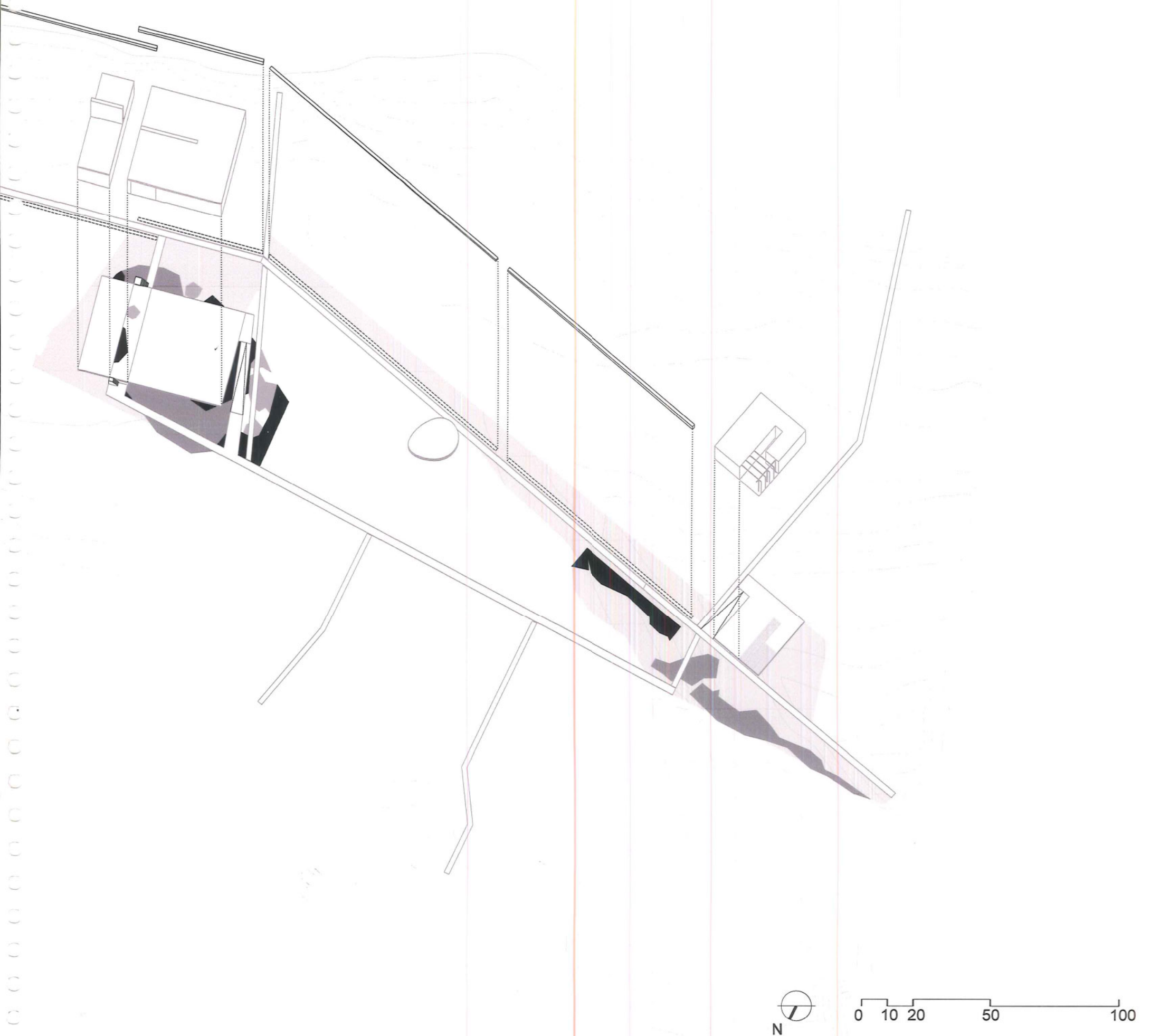

Drie objecten definiëren samen met de rest van het bestaande landschap de ruimte van het crematorium: het complex van de ceremonie- en crematiegebouw dat boven de grond zweeft, de muur met de urnen en het columbarium en de cafetaria. Deze drie objecten zijn belangrijke elementen van de site-architectuur en begrenzen een ruimte van ongeveer drie hectaren: "de heidetuin", het hart van het park.

Net zoals in de belangrijke projecten van het verleden bestaat het idee erin dat punctuele interventies die de site trianguleren, ze een maat geven en de grenzen ervan bepalen zonder haar letterlijk te sluiten. De drie objecten staan voor drie verschillende situaties: aan de basis van de helling op het breekpunt tussen het horizontaal en hellend vlak staat de muur; waar de helling stopt en een lichte tegenhelling een natuurlijke depressie in het gebied vormt. In het midden van het gebied staat het crematorium en naast de tweede lager gelegen natuurlijke depressie, waar al het natuurlijk water terechtkomt en zorgt voor een rijke vegetatie, staat de cafetaria.

De voornaamste gebouwen die gekoppeld zijn aan het ritueel van de crematie hebben plaats in de ruimte gedefinieerd door deze drie objecten. Het is de enige plaats van het gebied waar het verre zicht wordt ontnomen door de twee houtwallen die met hun positie het perspectief sluiten. Het is de enige plaats die naar binnen is gekeerd, naar zijn eigen karakter, zoals de ruimte van een kamer, intiem en vredig. Er is niets dat de plaats verstoort. Het zicht kan alleen verder worden gelokt naar de horizon achter heuvelrug ten zuiden of achter het Mostingsbos ten oosten.

Deze plaats is ook de enige in het park die op het zelfde moment moet worden gerealiseerd als het crematorium en de cafetaria.

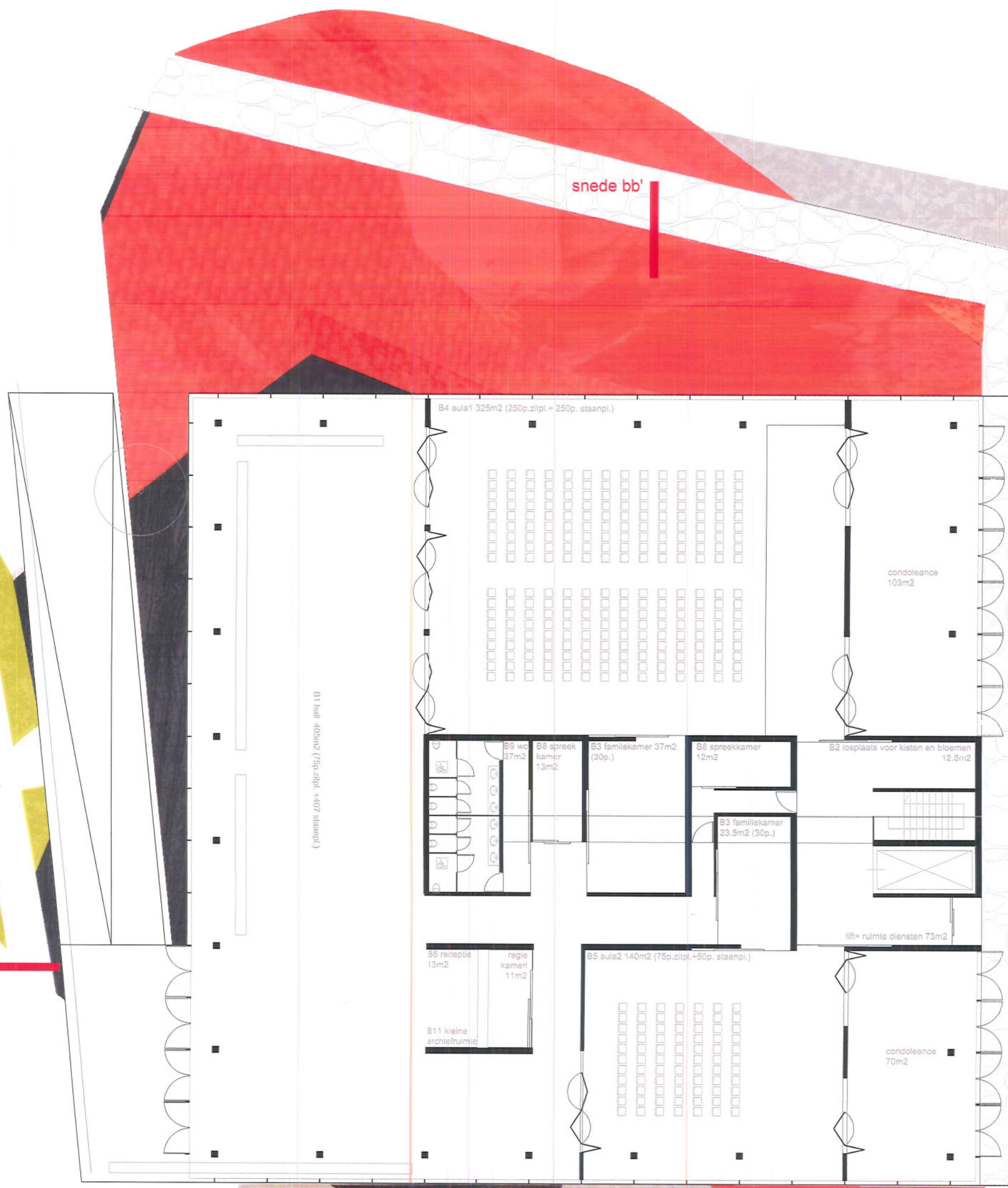

snede aa'

snede bb'

plan +60.45

snede bb'

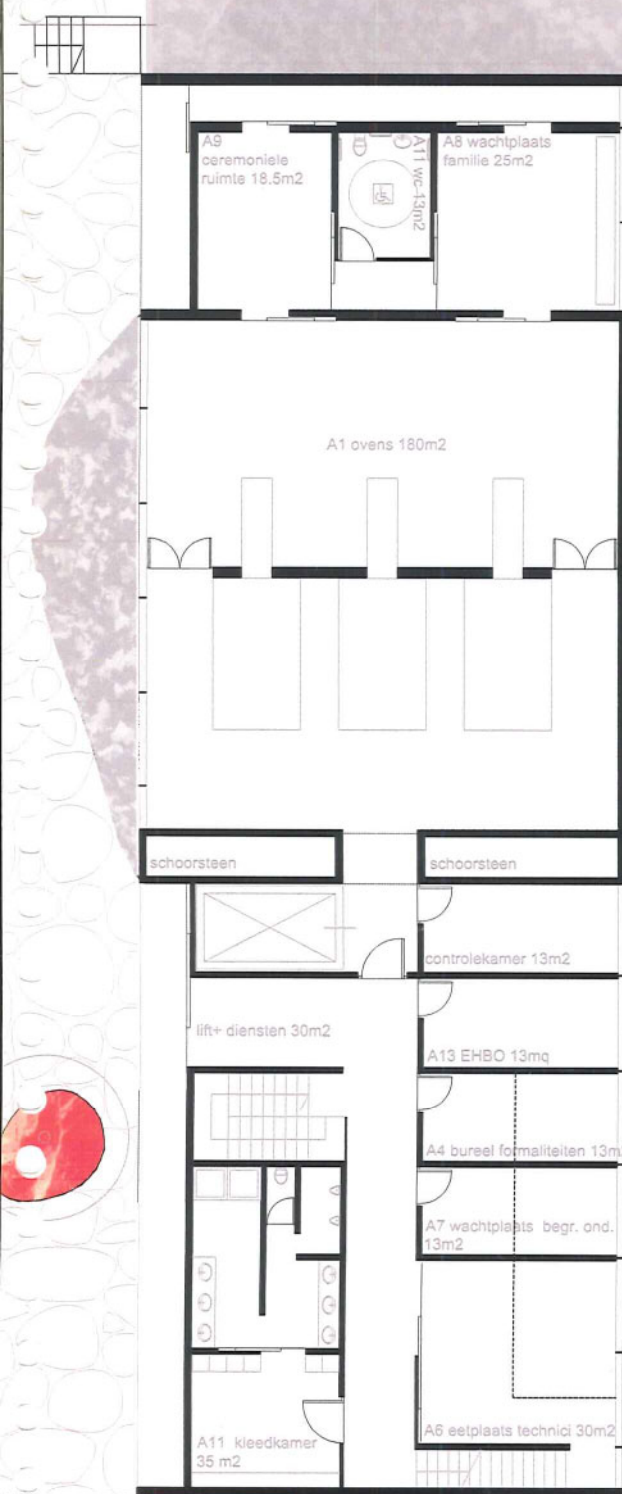
een familie van objecten: de ceremonieruimte en de crematieruimte

Het crematorium maakt deel uit van de tuin. Op het zwevende betonnen platform verbindt een patio twee volumes: de ceremoniële ruimte en de crematieruimte. De tuin is steeds aanwezig: wanneer men over het hellend vlak loopt, loopt men tussen de bomen; wanneer men zich in de hal bevindt, wordt het zicht geopend naar het humide landschap; vanuit de grote aula neemt men de vormen van de gefilterde bomenrij waar door het semi-transparante glas. Ook in de kleine aula kijkt men uit over de heidetuin achter het semi-transparante en in de patio bevindt men zich tussen dezelfde planten van de tuin.

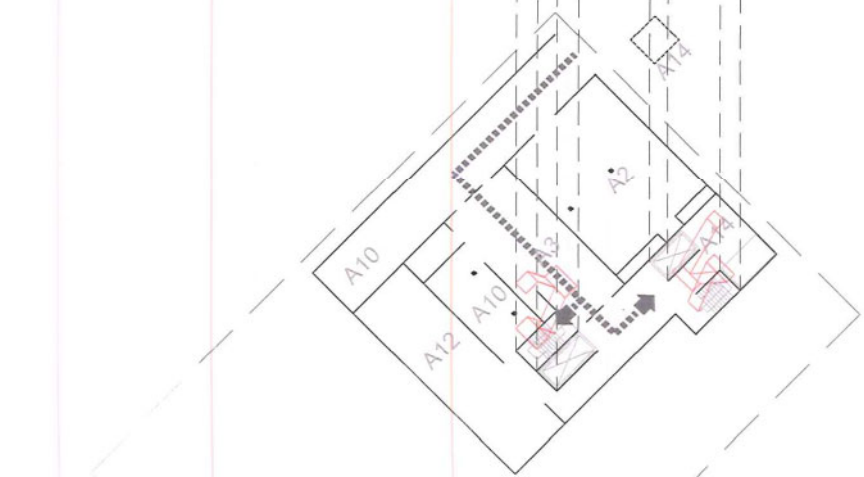
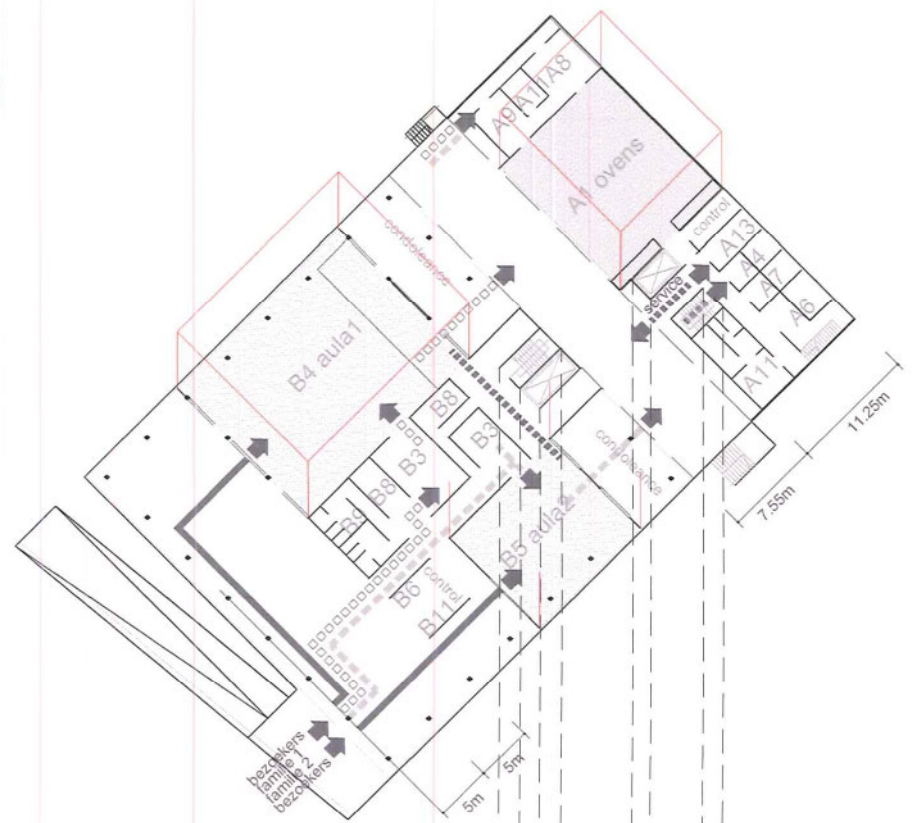
De ceremoniële ruimte is eenvoudig en functioneel. Functionaliteit staat voor de juiste dimensie voor elke plaats en een eenvoudige toegankelijkheid van de verschillende ruimten die door het parcours van het ritueel worden verbonden. Klarheid betekent dat de men zijn weg moet vinden en dat men de functies en de rol van elke ruimte moet herkennen in een eenvoudige manier. Al deze aspecten dragen bij tot de creatie van een kalme en vredige atmosfeer.

De interne organisatie van de ceremoniële ruimte bestaat uit: een hal aan de westzijde van het gebouw als de ontvangstruimte en met misschien een kleine bloemenwinkel; twee aula's aan beide kanten van de hal met de mogelijkheid om de muur tussen de hal en de grote aula te openen; de familiekamers en dienstenruimte in het midden van het gebouw die toegankelijk zijn vanuit beide aula's en die vermijden dat de twee families elkaar kruisen; de condoleance-ruimte aan de oostelijke kant die het gebouw opent naar de patio toe, en tenslotte de patio als tussenruimte tussen het ceremoniële gebouw en het crematiegebouw.

Een groendak bedekt het ceremoniële gebouw en het crematiegebouw en voert het regenwater af in het midden, om het te leiden naar de leegte tussen de grond en het gebouw.

sneede aa'

programma en circulatie

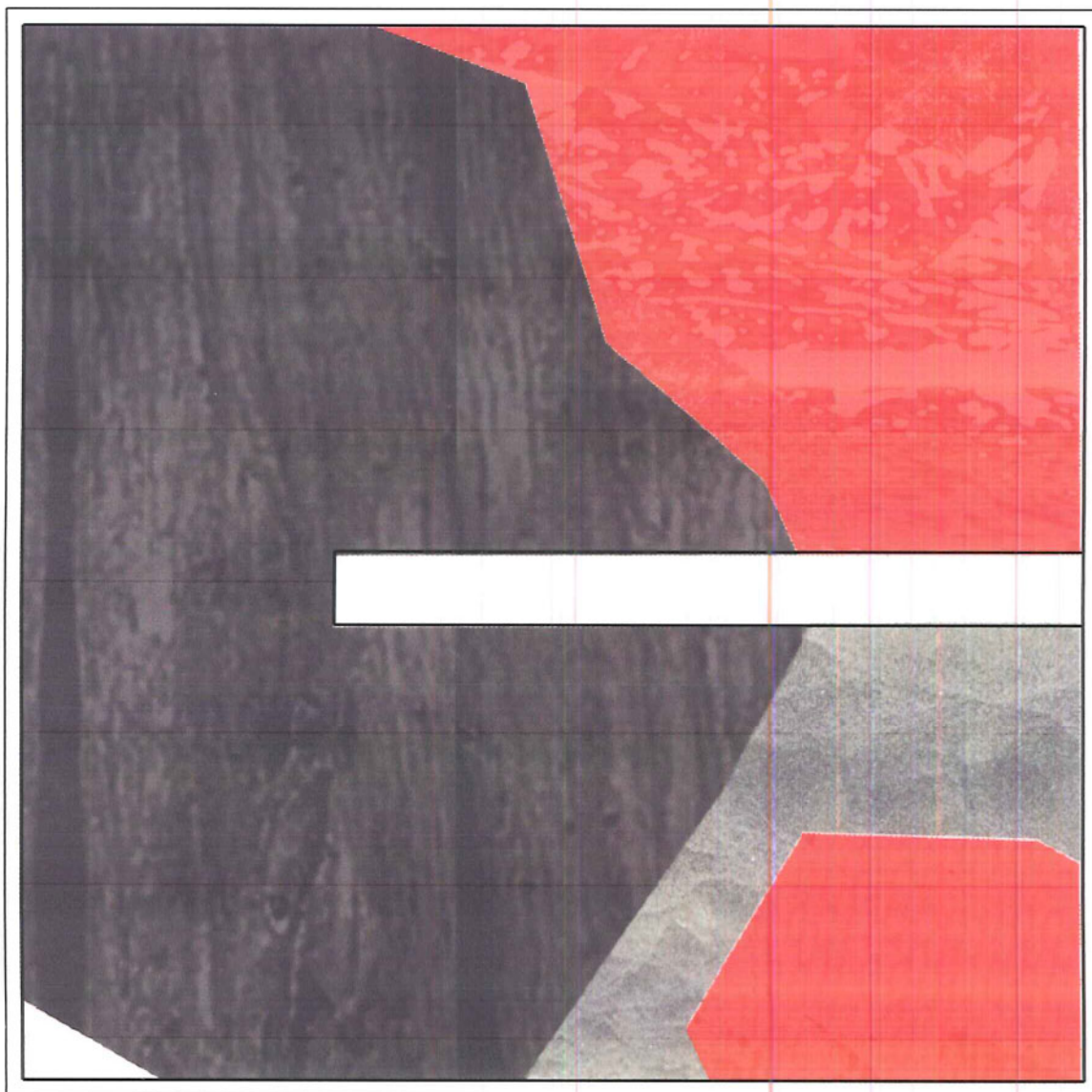
schaal 1/200

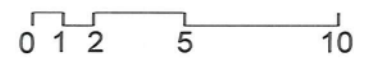
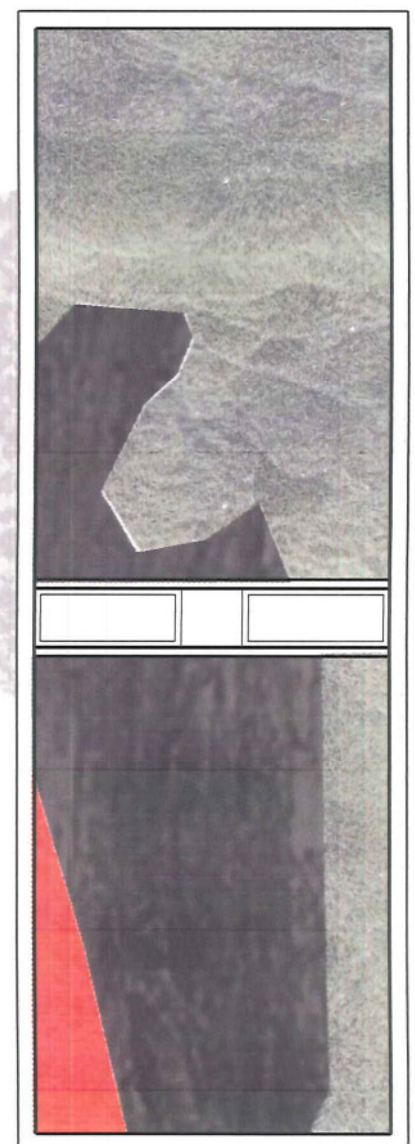
0 1 2 5 10

plan +56.45

plan +65.85

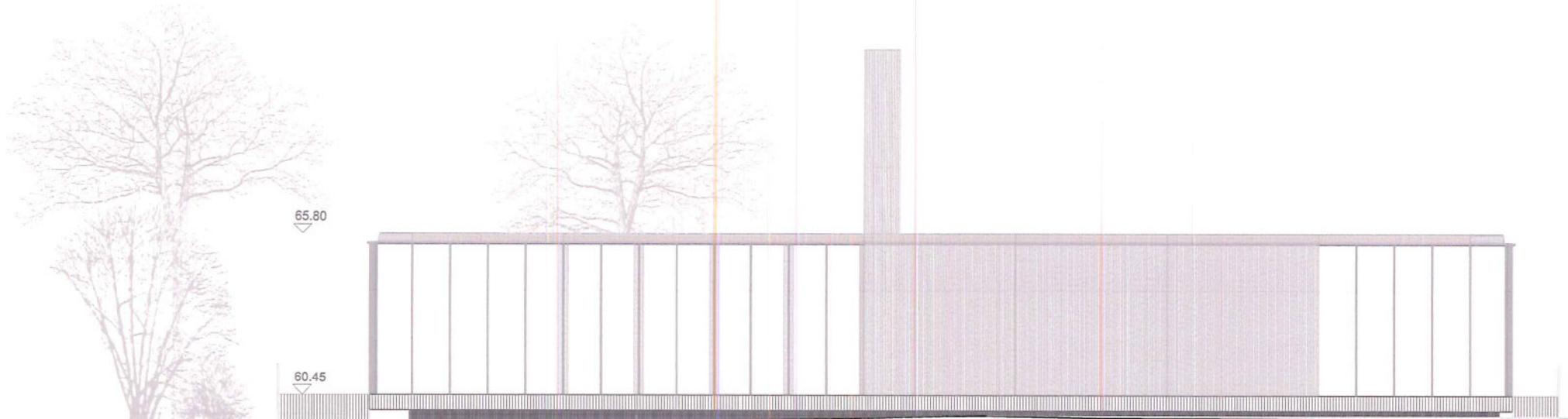

een familie van objecten: de ceremonieruimte en de crematieruimte

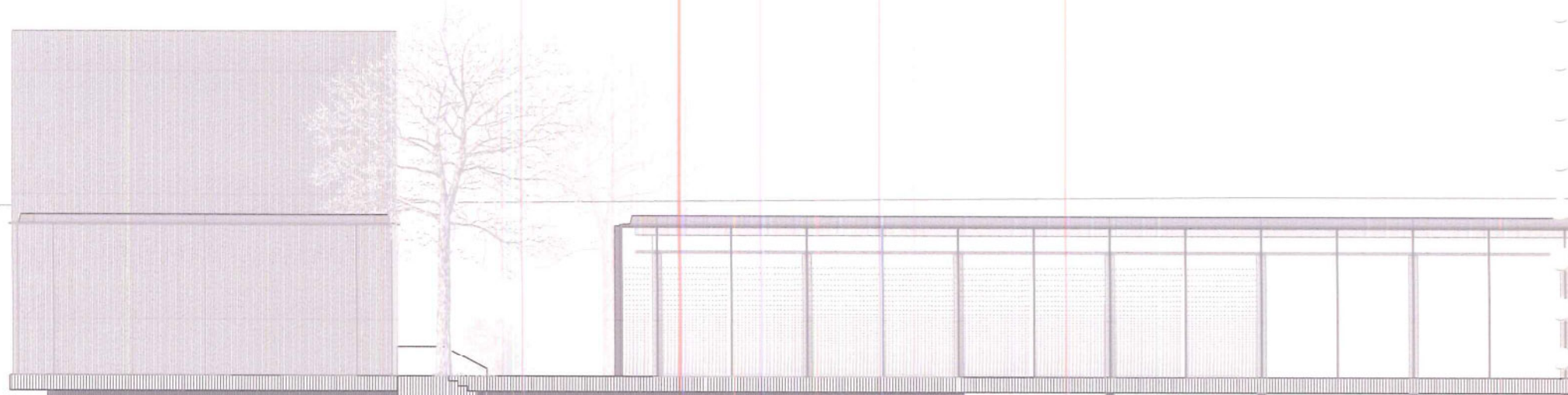
Het crematiegebouw bestaat uit twee verdiepingen: het ene op hetzelfde niveau van de ceremoniële ruimte waar de ovens zich bevinden, evenals de ceremoniële kamer voor de familie, de kantoren, de eetplaats en de personeelsruimten; het andere, onder het eerste verdiep, waar de filters worden geplaatst onder de ovens; waar de kist wordt afgeleverd en waar er plaats is voor het technische gedeelte, de koelgroep, de berging, de garage en de rest van het programma. De toegang van de onderste verdieping wordt verleend door het oostelijke pad dat volledig is gescheiden van de bezoekersingang. Deze dienstentoeegang is uitgewerkt als een 'holle weg', een typisch landschappelijk element in de regio. Door het niveau van de weg van beginafaan lager te houden dan de context worden de parkeerplaatsen en het aan- en afvoer onttrokken aan het zicht.

Zelfs als puur technisch gebouw maakt het crematiegebouw ook deel uit van de werksfeer van sommige mensen en moet het bijdragen tot de algemene sfeer van het landschap en de specifieke sfeer van de laatste stap in het ritueel van de crematie. De kantoren voor het personeel zijn geopend naar het oostelijke landschap en profiteren van het verre zicht naar het Mostingsbos. De hal van de ovens op het niveau van de patio is natuurlijk verlicht door een niet-transparant raam.

westgevel

noordgevel

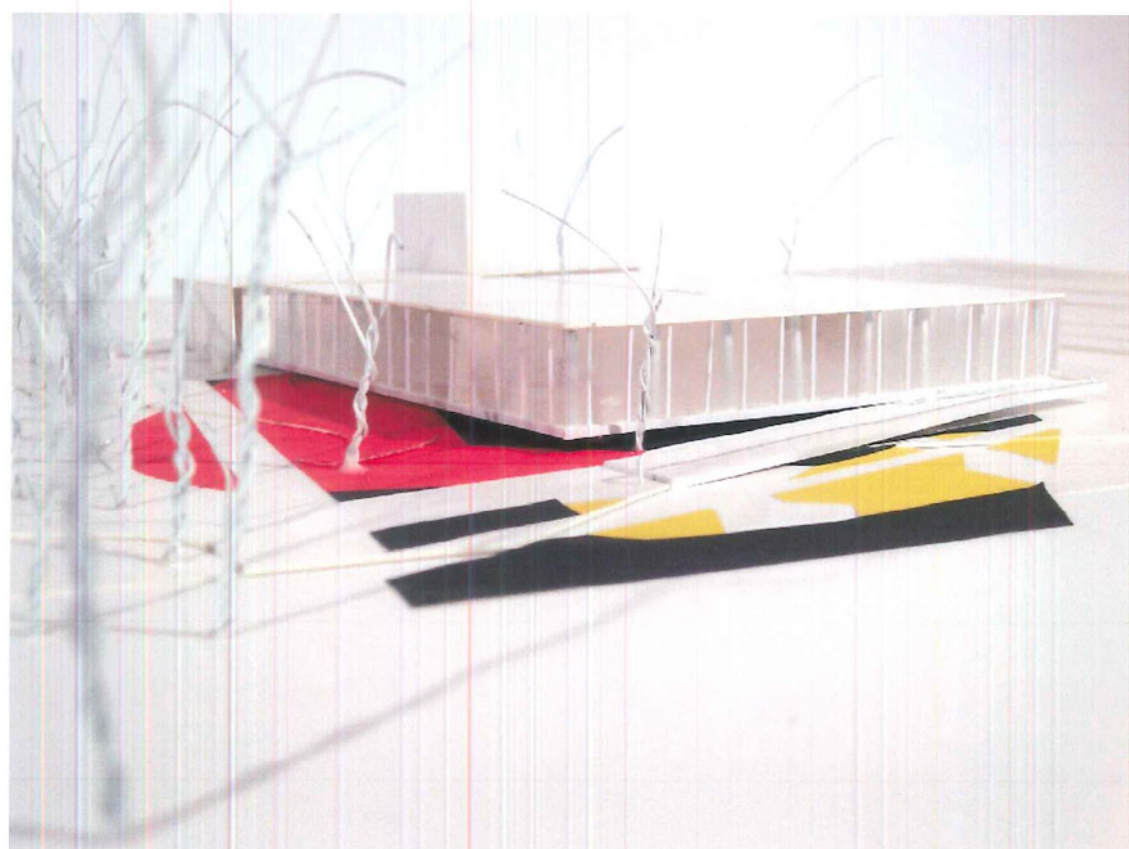
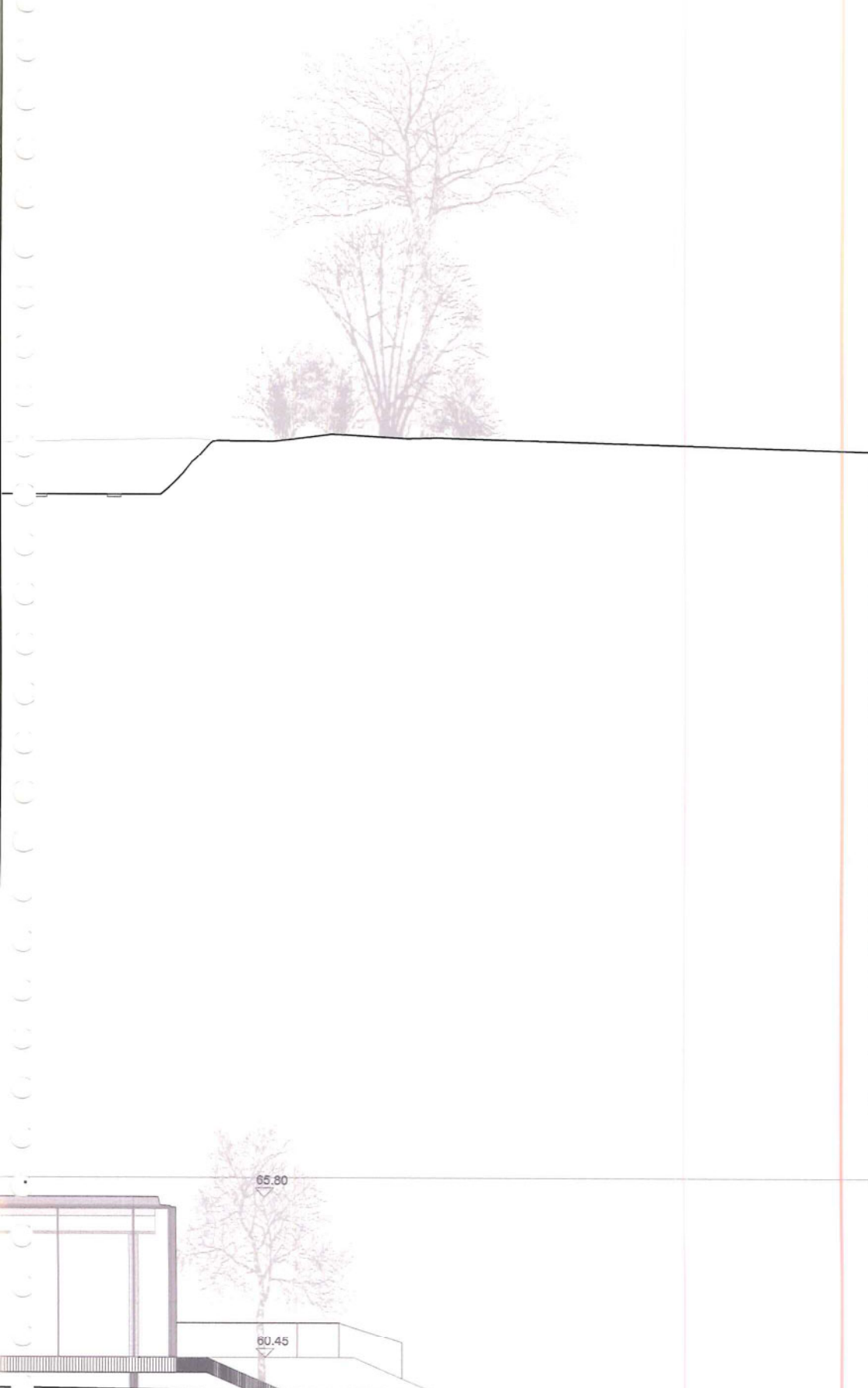
een grammatica van transparanties en opaciteit: nucleï en perimeter ruimten

De gebouwen zijn georganiseerd volgens een patroon van modulen van 5m op een zwevend betonnen platform ongeveer 60cm boven het maaiveld (rekening houdend met de natuurlijke glooiing van het terrein), met compacte en ondoorzichtige nucleï in het midden en meer transparante ruimten langs de perimeter van het platform.

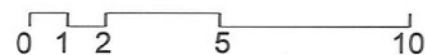
De nucleï zijn verlicht van bovenaf: een streep licht kruist het hart van het ceremoniele gebouw en definieert in elke omgeving een verschillende relatie tussen muren en licht.

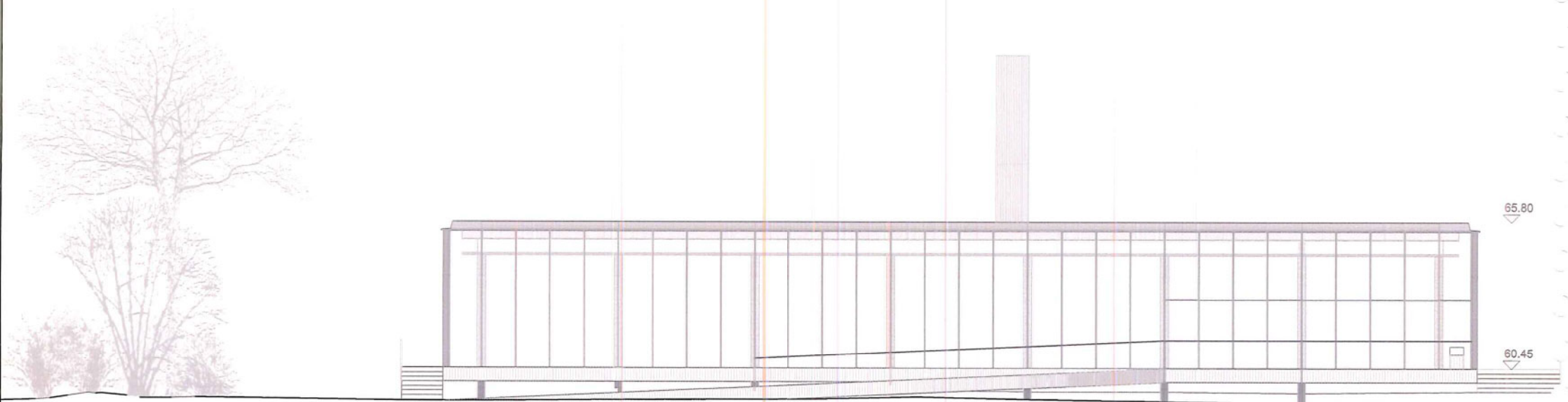
De ruimten langs de perimeter, die de omgeving van transitie met de buitenwereld materialiseren, hebben verschillende orientaties, verschillende condities van verlichting en kijken elke keer uit over verschillende delen van de 'heidetuin'. Een deel van de buitenhuid van het gebouw bestaat uit ondoorzichtige delen (in dit geval is de binnenwand ontdekt door geprefabiceerde betonnen panelen, met tussen beide wanden de isolatie). De meeste delen echter bestaan uit transparante isolerende elementen om de energiekosten te drukken. Ze hebben een interessant visueel effect door de lichtdispersie. De keuze voor een mindere transparante gevel is duidelijk verklaarbaar voor de gebruiken die binnenin plaats hebben.

Het algemeen concept bestaat uit het behoud van meditatie en rust, bijvoorbeeld in de familiekamers, en het verminderen van het zicht op de buitenwereld, maar integendeel uit het openen en verlichten van de atmosfeer van de ceremonie door het deel uit te laten van de natuur wanneer de ruimte volledig collectief wordt.

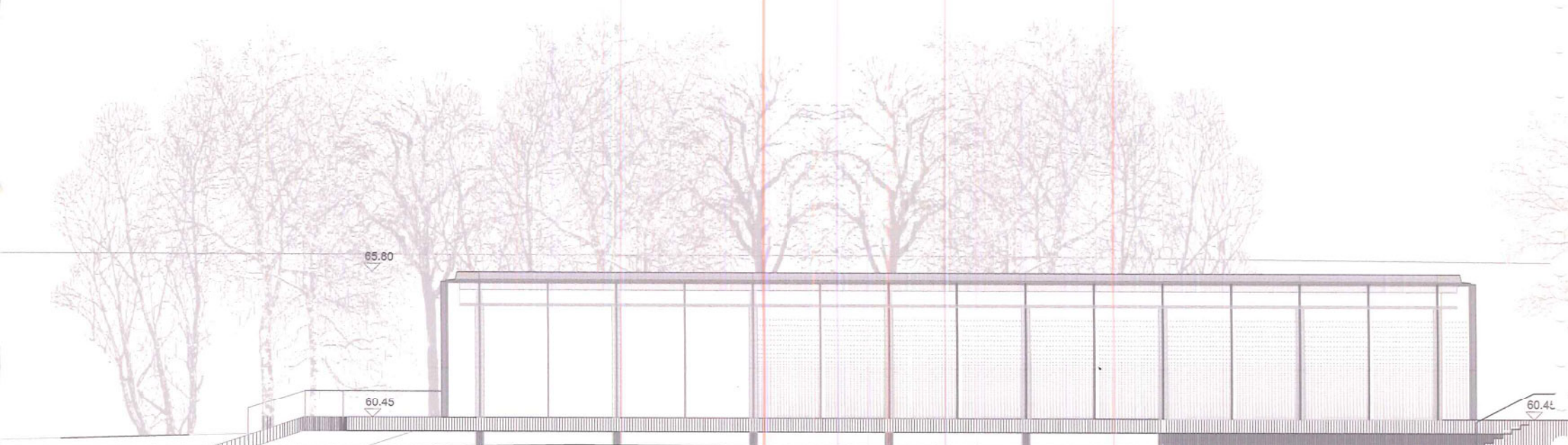

schaal 1/200

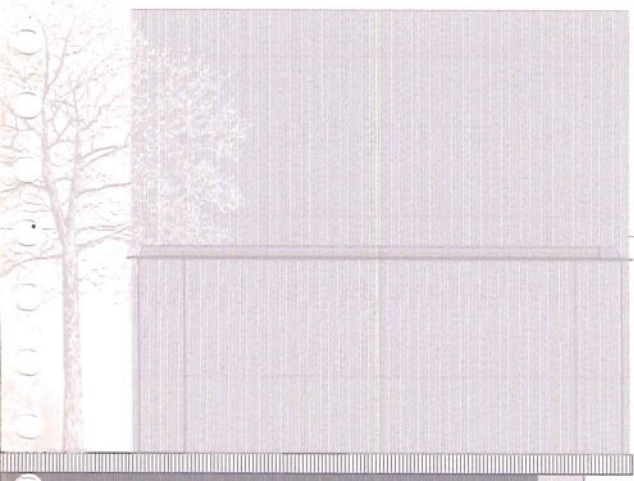
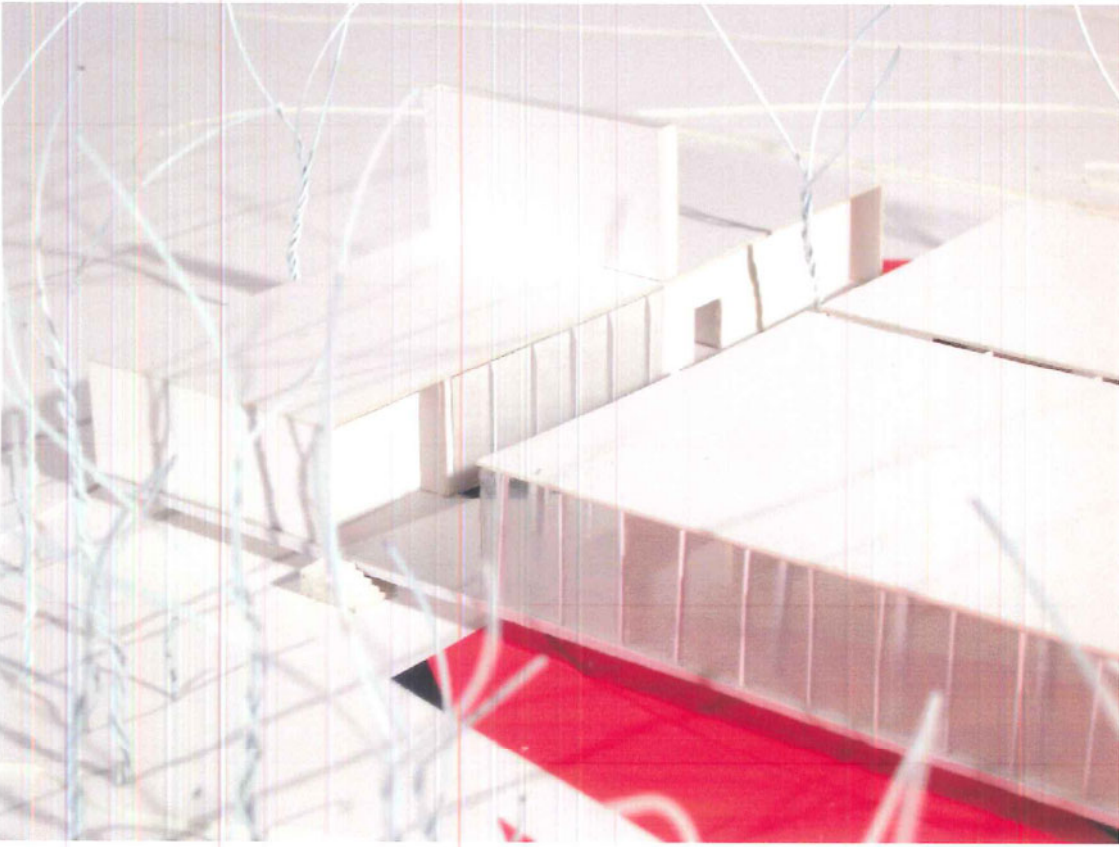
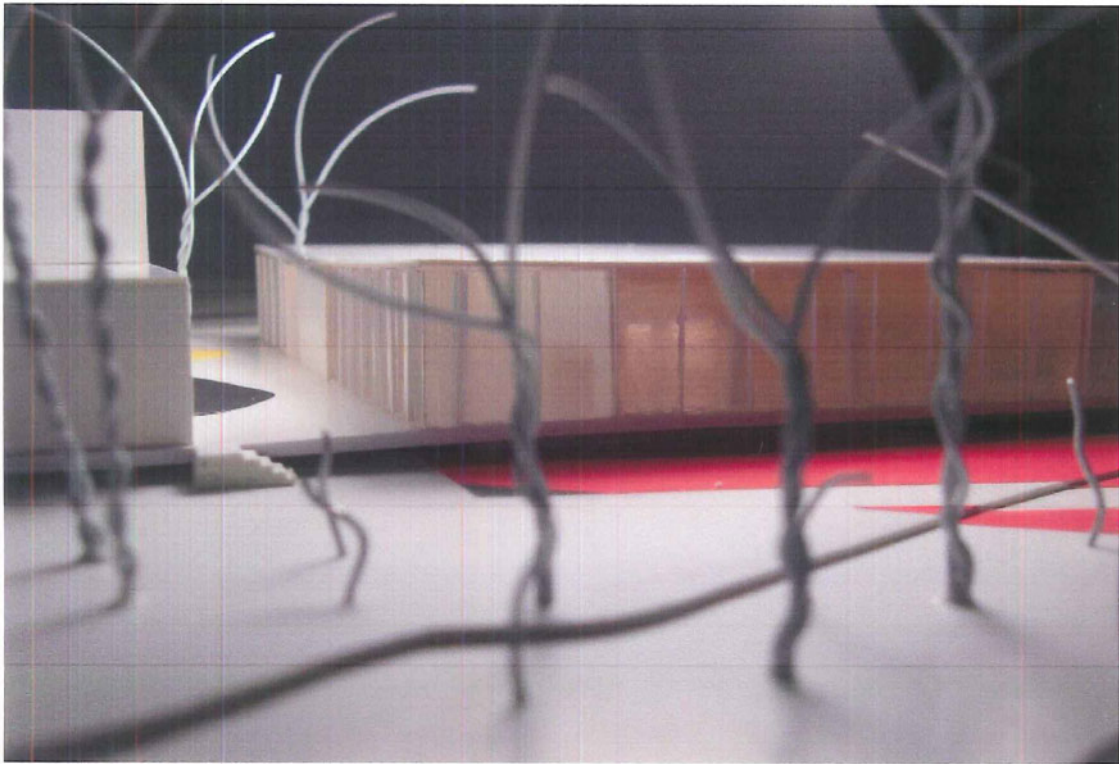

oostgevel

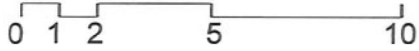

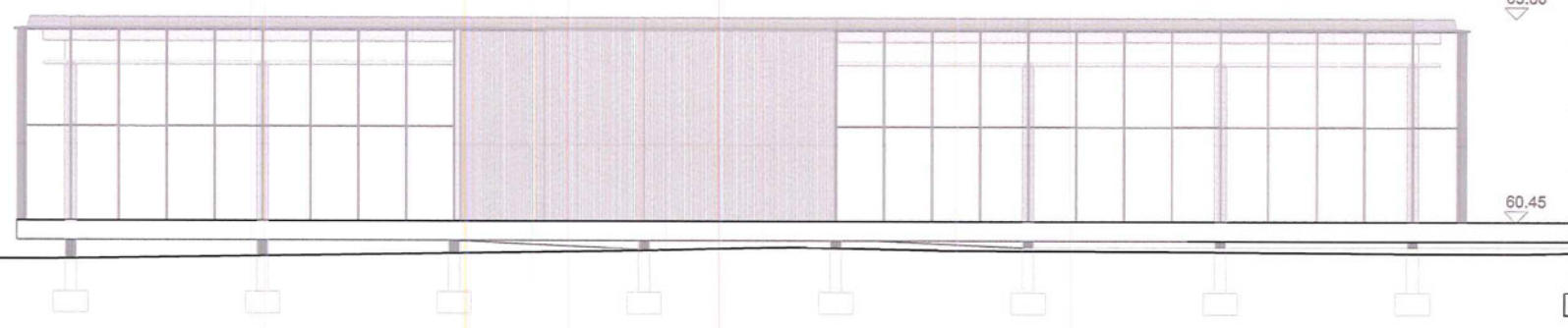
zuidgevel

een grammatica van transparanties en opaciteit: nuclei en perimeter ruimten

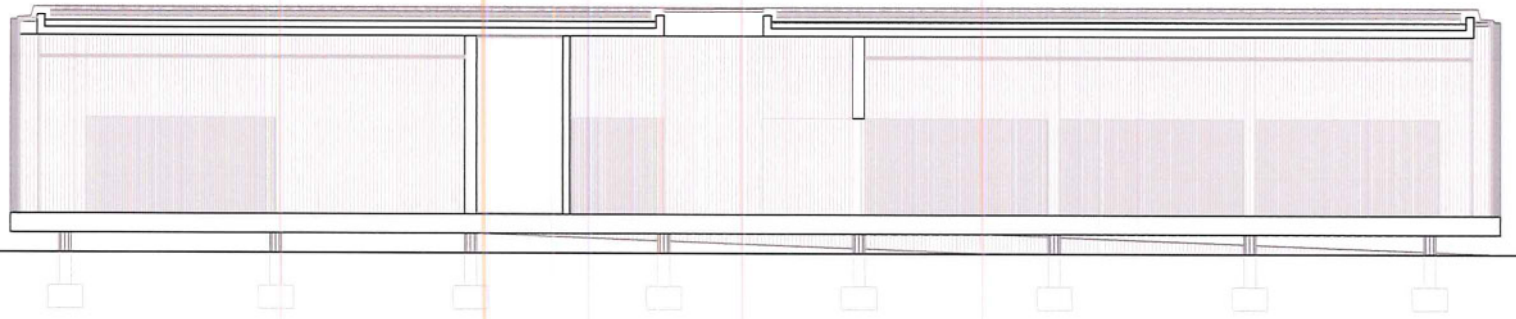

schaal 1/200

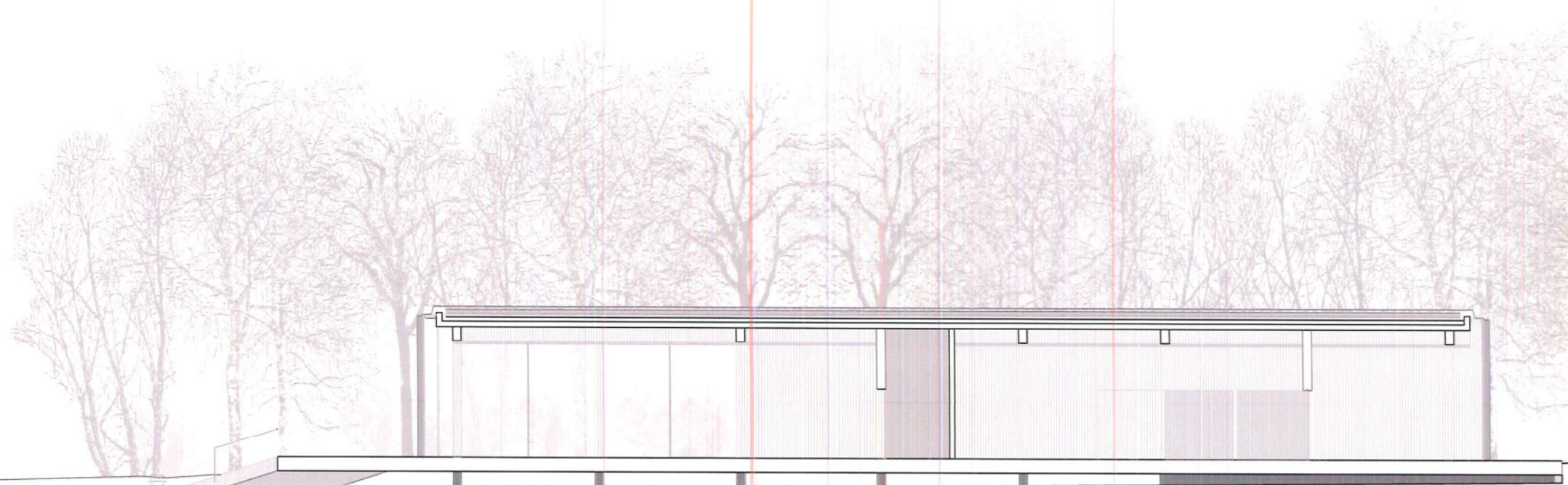

gevel ceremonieruimte op patio

sneede bb'

sneede aa'

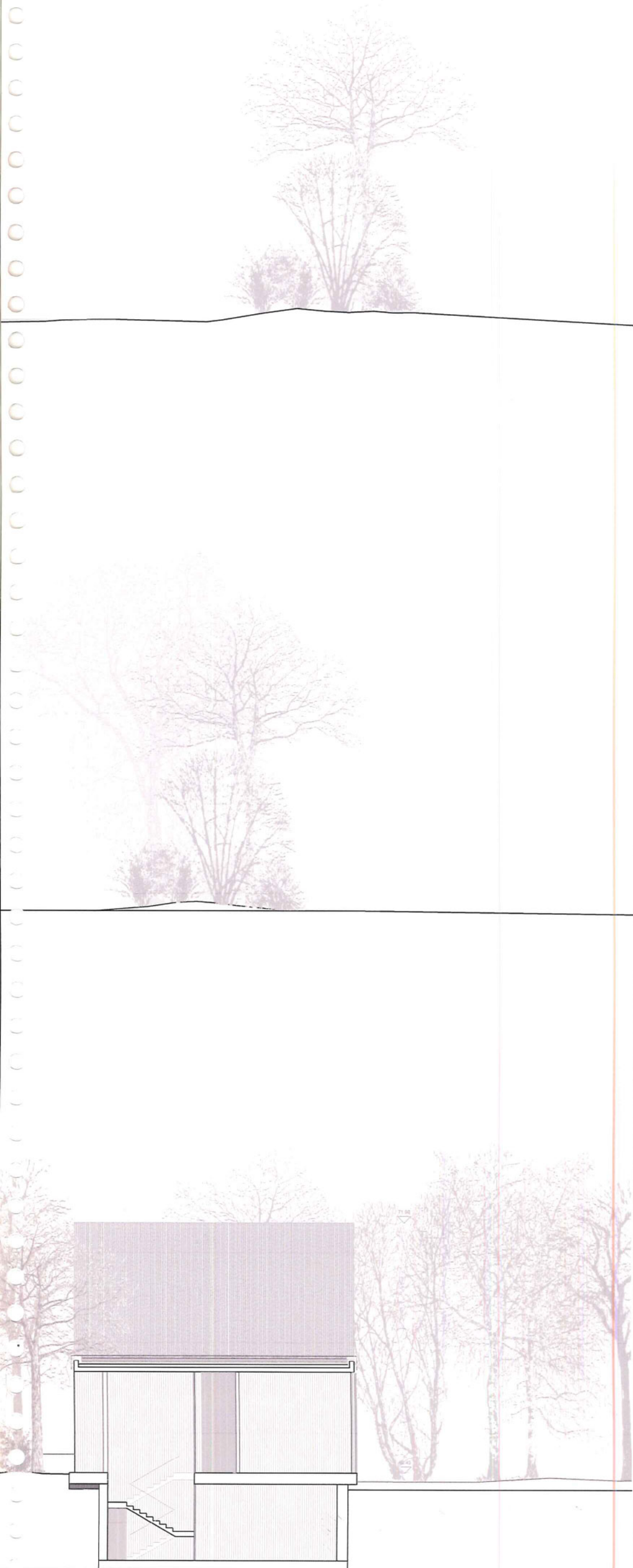
een grammatica van transparanties en opaciteit: nucleï en perimeter ruimten

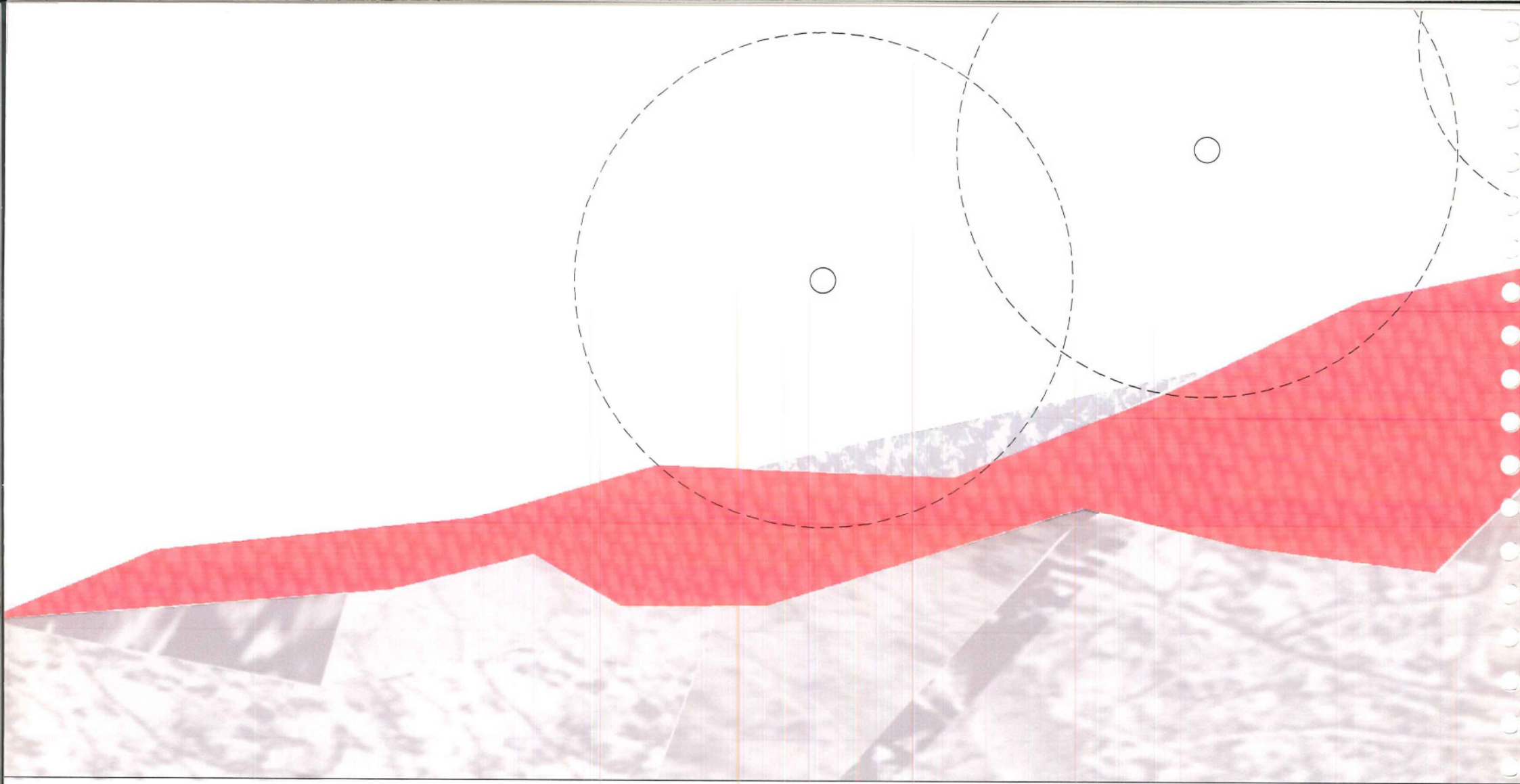
Een grammatica van witte ruimten: binnenin

Licht en wit: ruimten die de donkerte en het zwaarte vermijden, een "economische" taal door de symbolen en betekenissen te minimaliseren zonder enig special effect, zodat we iedere persoon de vrijheid laten om te denken, en om herinneringen op te halen.

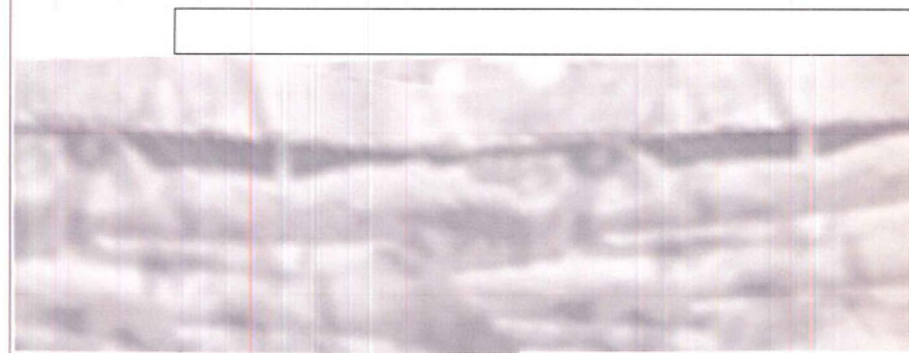
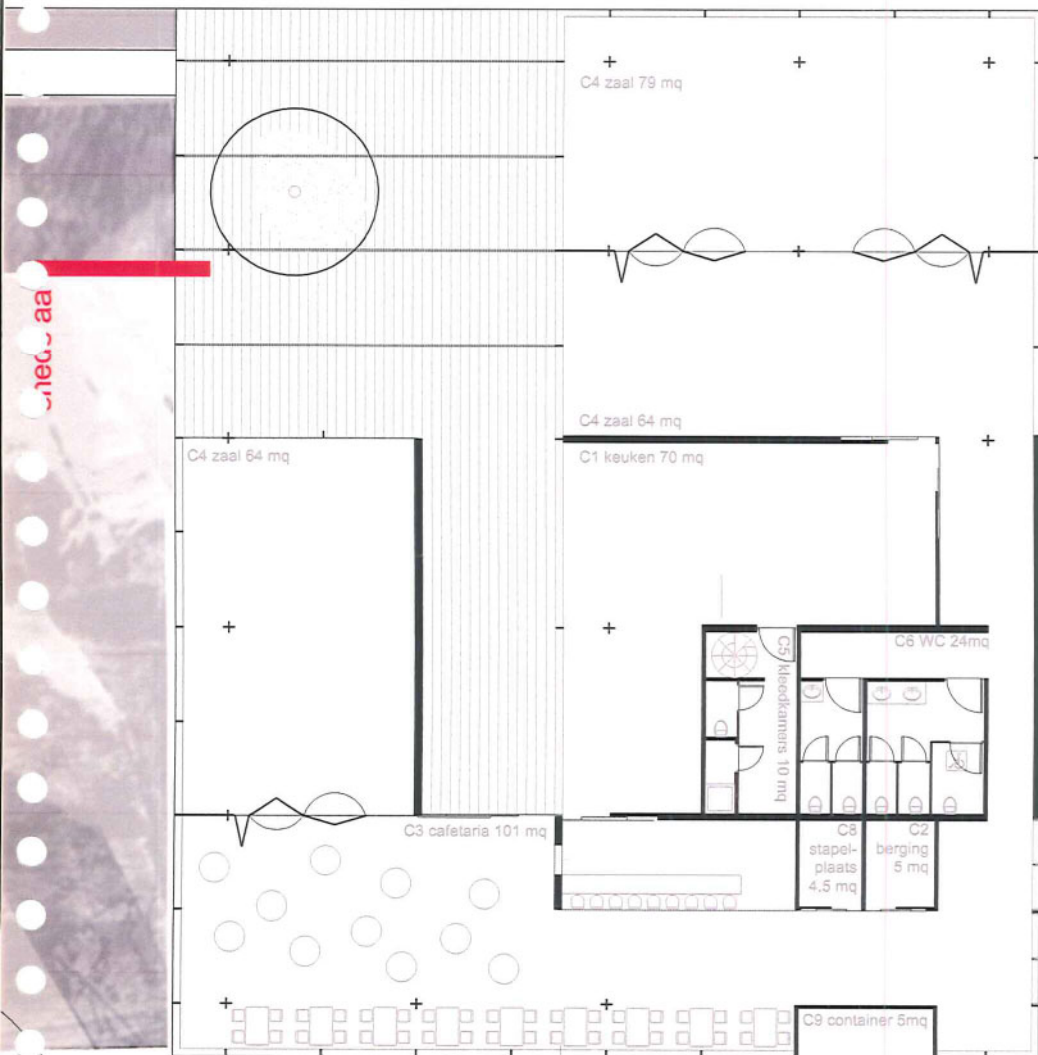
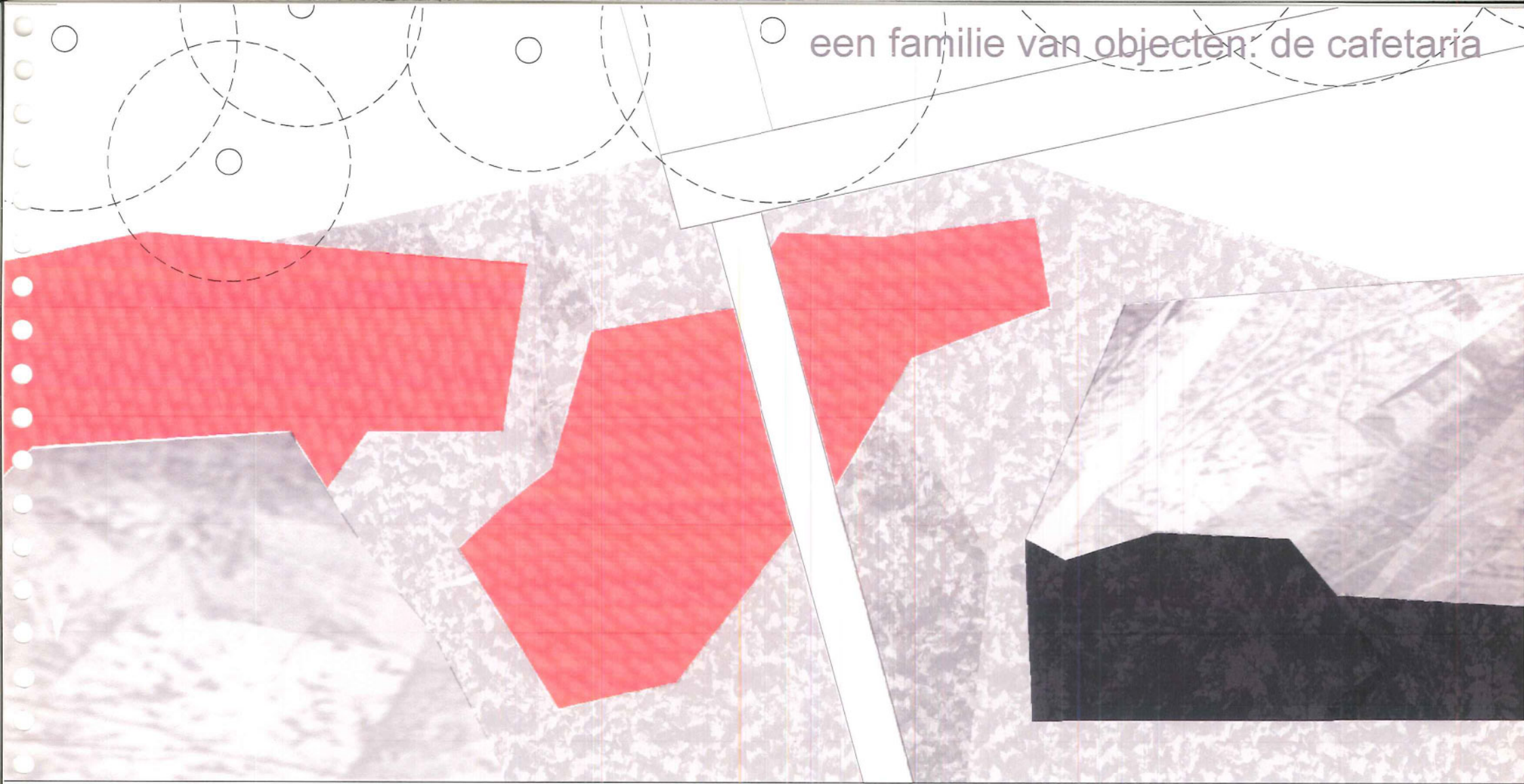
Semi-transparante ramen: transparant vanboven en geleidelijk veranderend in een "bevroren" glas vanonder; een akoestisch vals plafond dat de lichtpunten integreert bedekt de aula's, de hal en de condoleanceruimte; muren eenvoudigweg geschilderd in wit en vloeren in witte betonnen elementen met grote voegen.

Het creëren van een vreedevolle atmosfeer in een pluralistische ruimte heeft geen te uitdrukkelijke architectuur nodig. Natuur geeft kleur en spektakel van wisselende biodiversiteit; architectuur geeft de witheid en de leegte om het te reflecteren.

plan +59.50

Aan het westelijk uithoek van het park, dicht genoeg bij de N223, waar het pad via de hoofdingang van de site het plateau bereikt en verder loopt naar de heuvelrug, en langs een van de twee lichte depressies in het landschap, is de cafetaria ingeplant. Samen met de urnen- en colobariummuur en het complex van het ceremonie- en het crematiegebouw definieert de cafetaria de "heidetuin".

De cafetaria is de plaats waar mensen de draad van het leven terug oppikken. Omwille van de onvermijdelijke luidruchtigere sfeer is deze ruimte zeer verschillend is van die van het crematorium. Dat is waarom de cafetaria wat verder van het ceremoniële gebouw is ingeplant. Het wandelen door het landschap langs de muur geeft de mensen wat tijd om hun emoties te verwerken. En dat is dan ook in verschillende de rol van de koffietafel in vele Europese landen.

De cafeteria bestaat uit drie verschillende delen. Het eerste deel bestaat uit de ruimte voor de koffietafel met een prachtig zicht, enerzijds op de specifieke vegetatie van de natuurlijke humide depressie en op de "heidetuin", en anderzijds op het Mostingsbos. Het gedeelte van de koffietafel kan worden opgesplitst om plaats te bieden aan verschillende families. Het tweede deel bestaat uit de dienstenruimten (keuken, berging, kantoor, wc's,...), het derde uit een bar.

Aan de westelijke kant van de cafeteria bevindt zich een terras dat door verschillende soorten bezoekers kan worden gebruikt, aan de zuidelijke kant, een parking voor de auto's van het personeel, de voertuigen voor de levering en de fietsen van de bezoekers.

De grammatica van het cafeteria-gebouw behoort tot die van de rest van het project, zowel vanuit structureel als van linguïstisch uitgangspunt. Het platform van de cafeteria zweeft net als dat van het crematorium boven de bestaande humide depressie, en kijkt uit over dit spektakel van natuurlijke plantengroei. De materialen en de constructie-technieken zijn dezelfde. Wat verschillend is, is de relatie die het gebouw aangaat met de natuur. Deze is minder gefilterd door de aanwezigheid van volledig transparante ramen en directer door het bestaan van het terras als contactpunt van het gebouw met de buitenwereld.

schaal 1/200

0 1 2 5 10

64.85

59.50

64.85

57.10

snede aa'

64.85

59.50

58.50

59.10

57.65

noordgevel

64.85

59.50

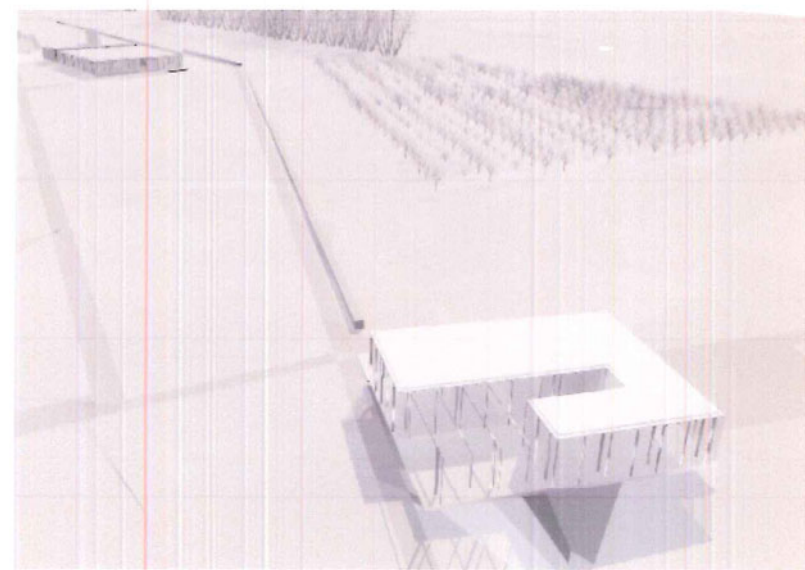
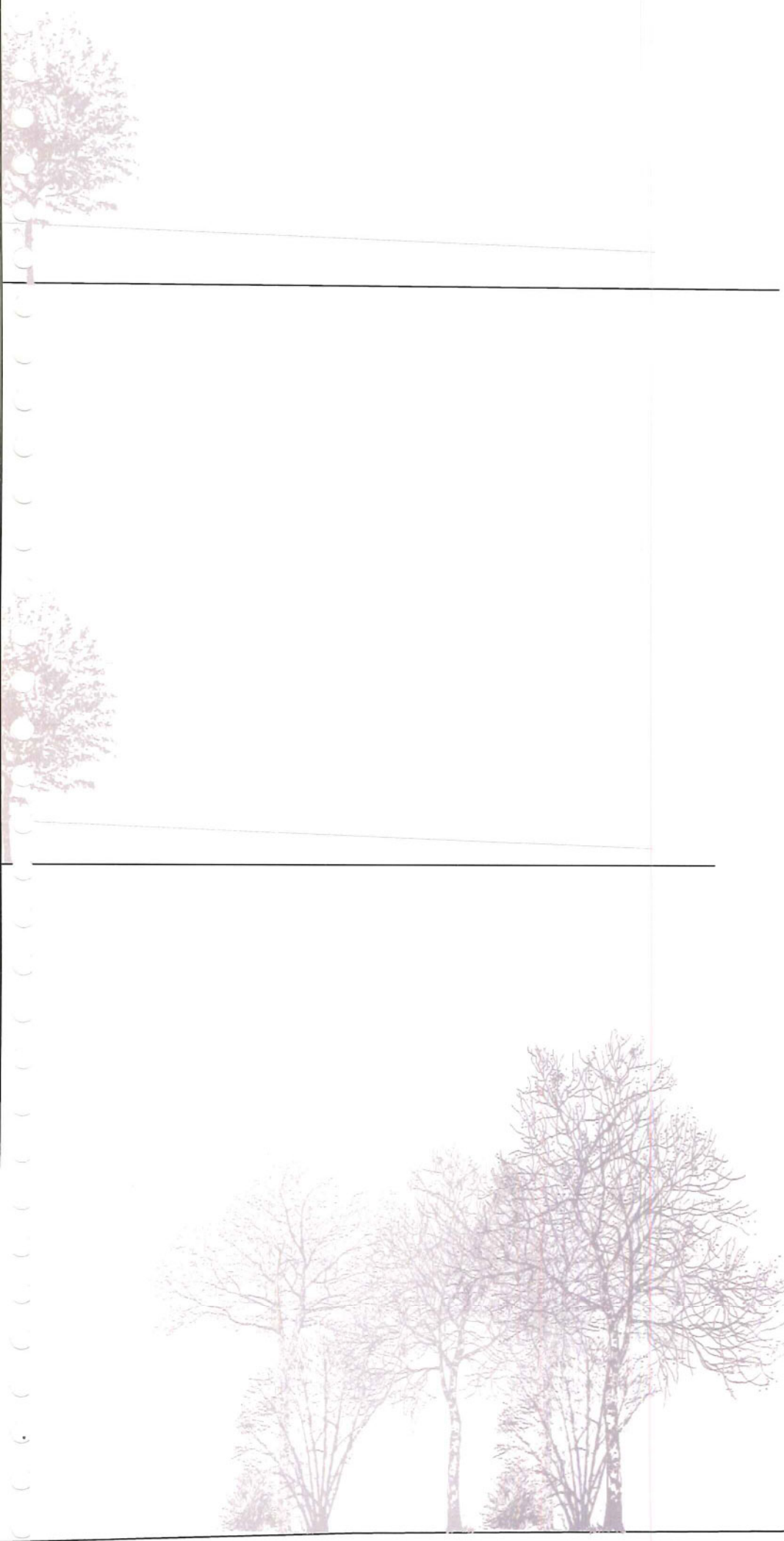
64.85

59.50

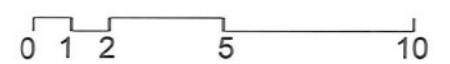
58.50

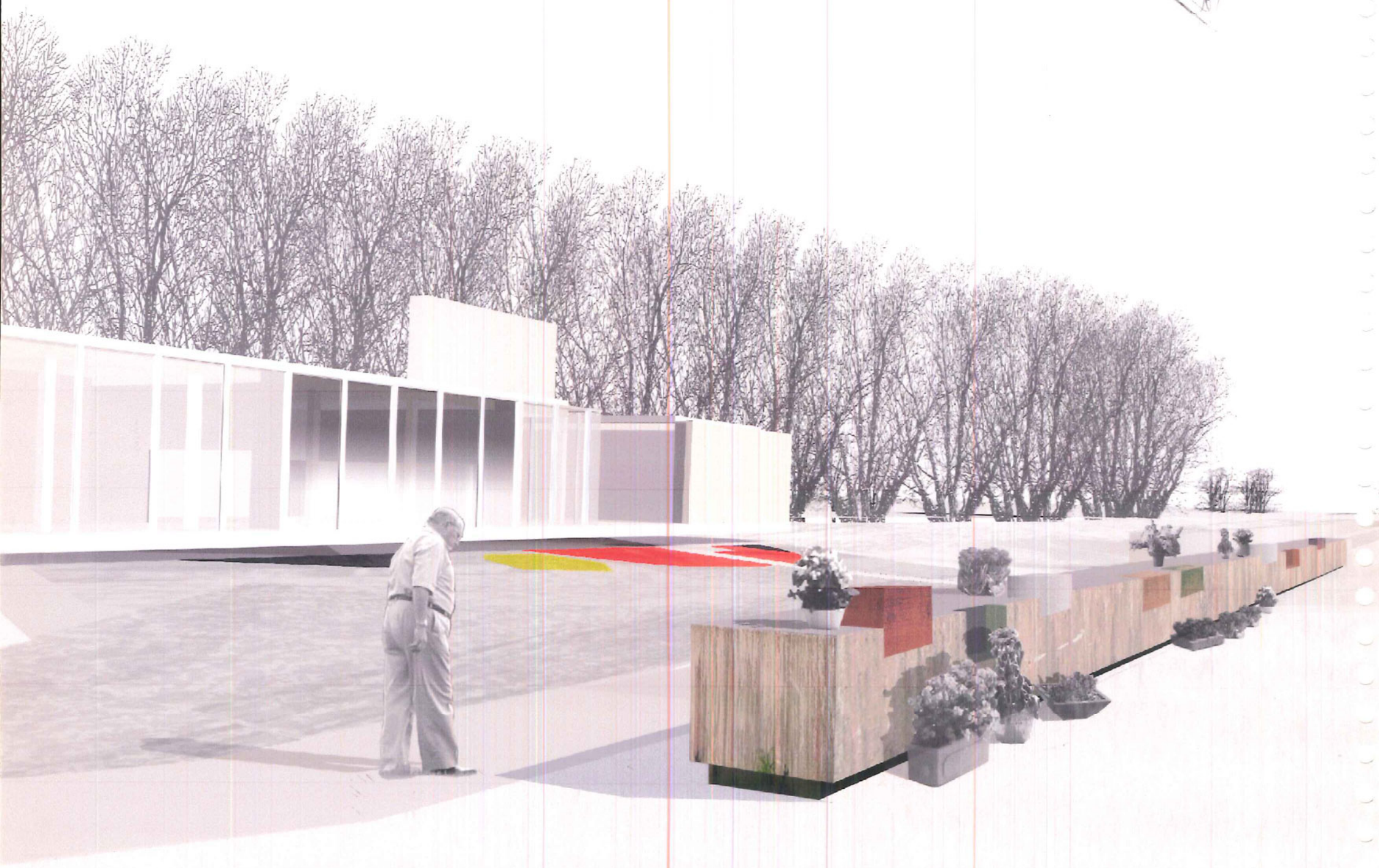
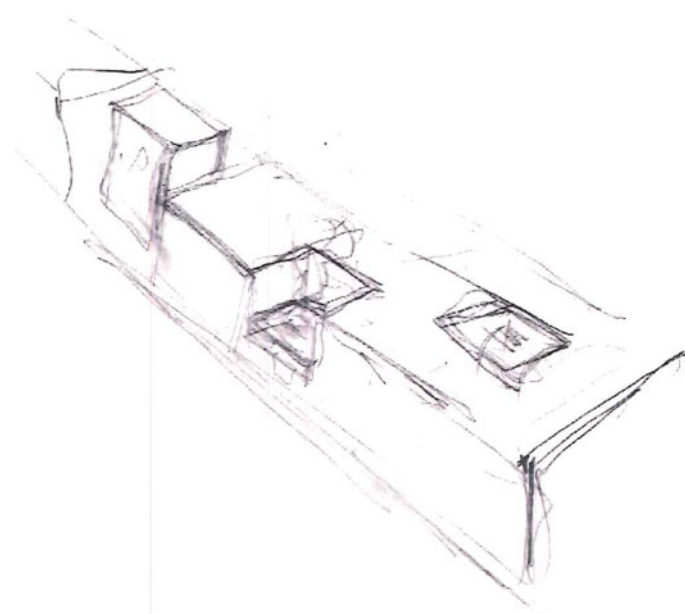
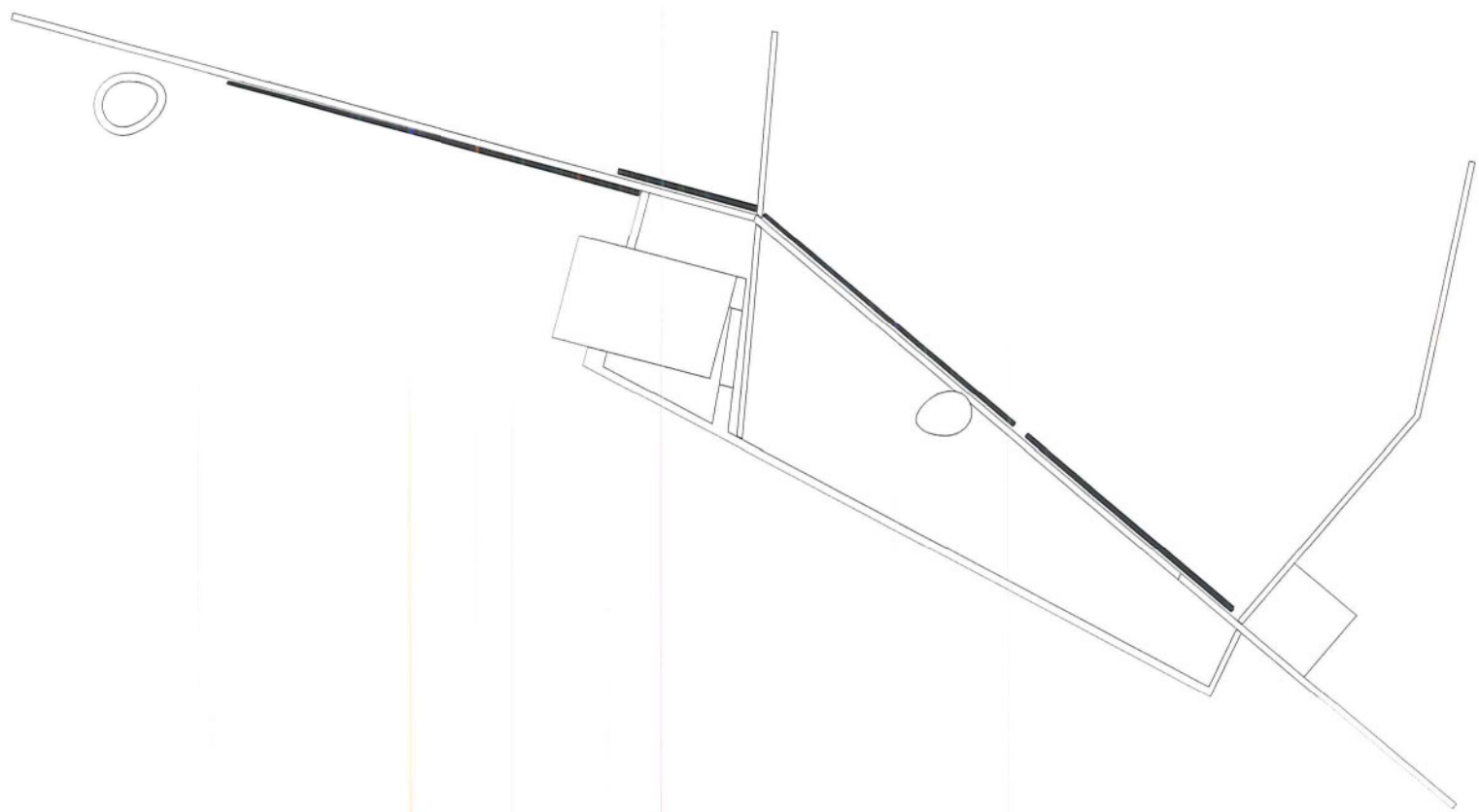
oostgevel

schaal 1/200

een familie van objecten: de muur en de rol van kunst

De columbariummuur is het derde object dat de open luchtkamer van de Hofheidetuin definieert.

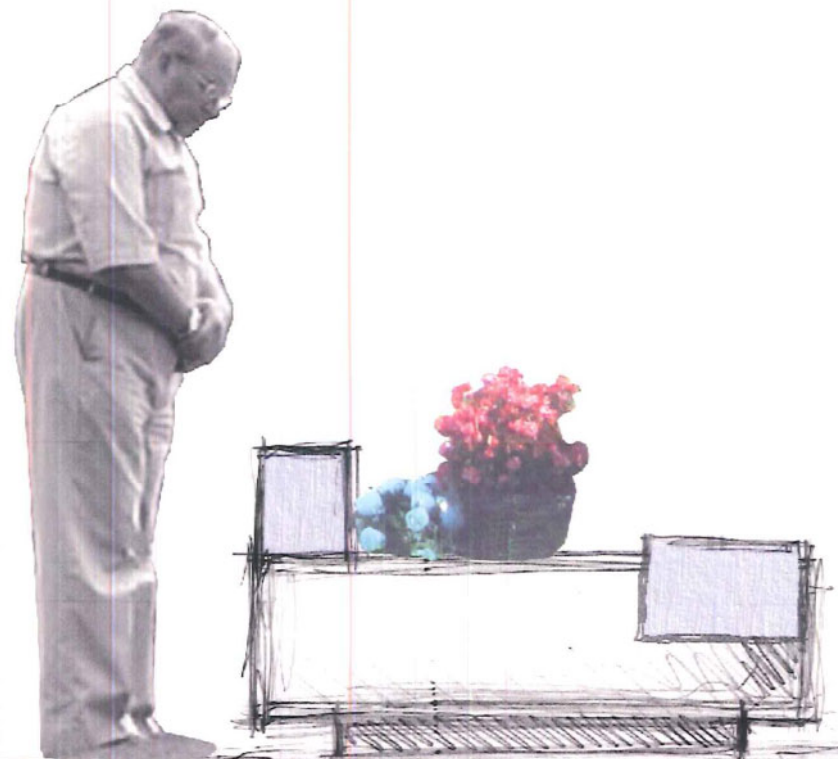
Hij is, zoals reeds werd gezegd, geplaatst op breekpunt tussen de helling en het vlakke gebied met de lichte depressie waar de tuin is ingeplant. Het thema van de muur is dubbel: ten eerste is het een topologisch "basement" van de heuvel en de boomgaard; ten tweede vergezelt hij het pad naar de cafeteria in het westen, en naar de strooiweide met zicht op het Mostingsbos in het oosten. Het karakter van de muur verandert volgens het verloop van het pad: de muur blijft steeds horizontaal en toont alsdusdanig het natuurlijk hoogteverschil van het terrein. De muur tussen de cafeteria en het crematorium, is 1m hoog ter hoogte van de cafeteria en verdwijnt in de grond ter hoogte van het crematorium. Ook het tweede deel van de muur heeft dezelfde hoogte vertrekkende van het crematorium en verdwijnt in de helling in het oosten. Volgens onze eerste ideeën gaat het over een brede muur (ongeveer 1,2m) die punctueel ontkoppeld is van de grond om de natuurlijke waterafvoer van het terrein niet te belemmeren. Het is een bewerkbaar object dat urnen kan bevatten van de columbaria daar waar het ver verwijderd is van de cafeteria. Het lineaire thema van de muren die de wijngaarden moesten beschermen is constitutief geweest voor het Hagelandse landschap. Sommige van deze muren gebouwd in ijzerzandsteen van de streek behoren nu tot het beschermde erfgoed van het territorium.

De muur die wij voorstellen is meer een concept dan een gedetailleerd project: de muur kan uitnodigend zijn om urnen en colombaria van verschillende vormen, materialen en dimensies in op te bergen. Het concept kan beginnen als een eenvoudige muur en kan eindigen als een collectief kunstwerk op territoriale schaal.

Maar volgens ons is de plaats voor kunst groter en diffuser dan dat. Kunst heeft een belangrijke rol in het dagelijks leven en deze rol is nog belangrijker in ruimten als een crematorium.

Kunst zit verwerkt in het ontwerp, het participeert aan het gebouw net zoals de tuin dat doet in het landschappelijk ontwerp. Kunst kan een plaats krijgen in het ontwerp van de "heidetuin"; in het ontwerp van de urnen en de colombariummuur, in het ontwerp van de patio tussen het ceremoniële gebouw en het crematiegebouw of in het ontwerp van het interieur van de aula's en van de hal. Het kan een ruimte aanvullen, bedacht als een minimaal expressionistisch gebaar.

Wij denken dat in een pluralistische ruimte kunst abstract en conceptueel is. Het refereert naar geen enkele religieuze betekenis en is daarom een grote opportuniteit en een belangrijke uitdaging. Het decoratieve karakter wordt vermeden: ritueel en kunst hebben concentratie en vrijheid nodig.

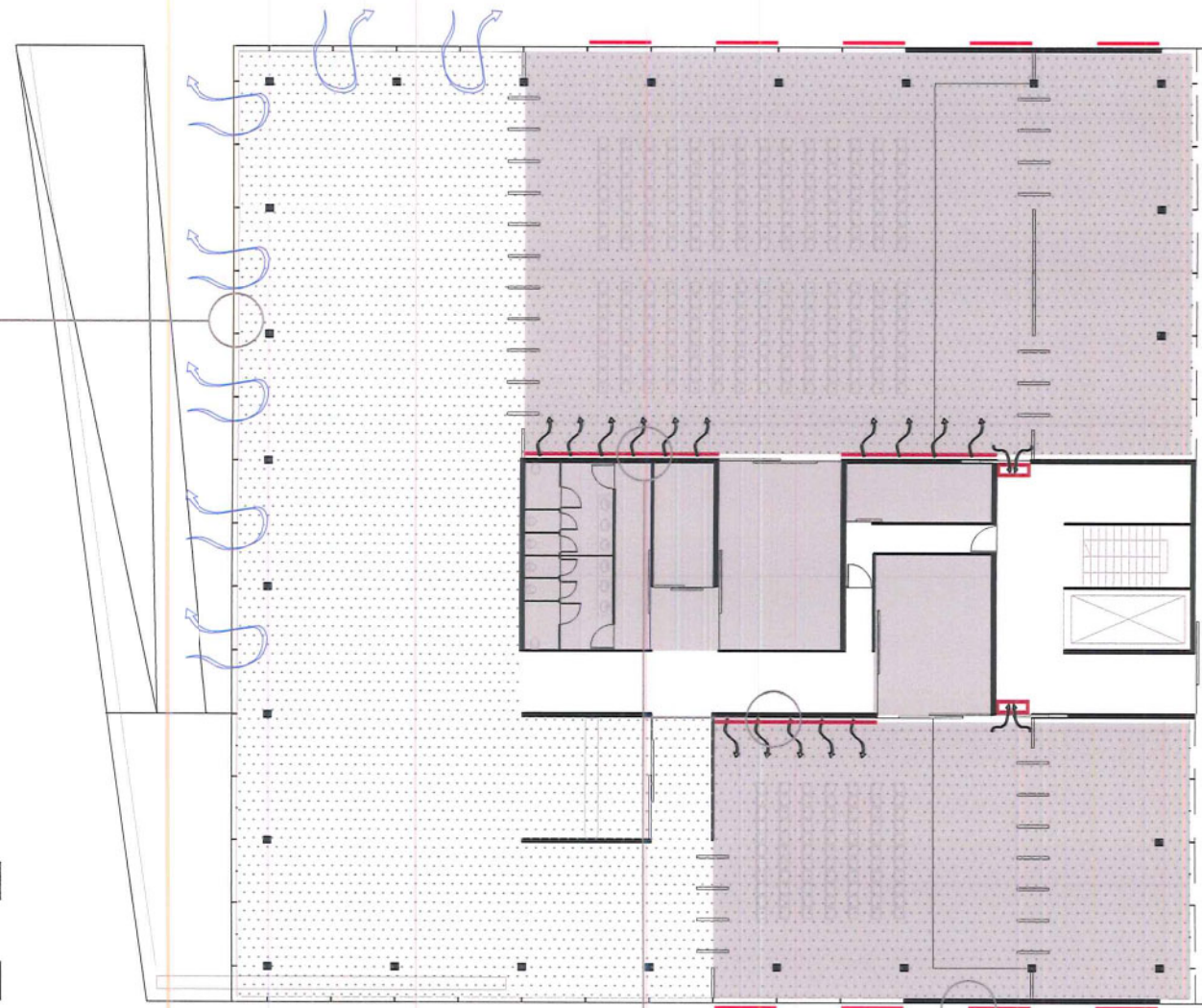

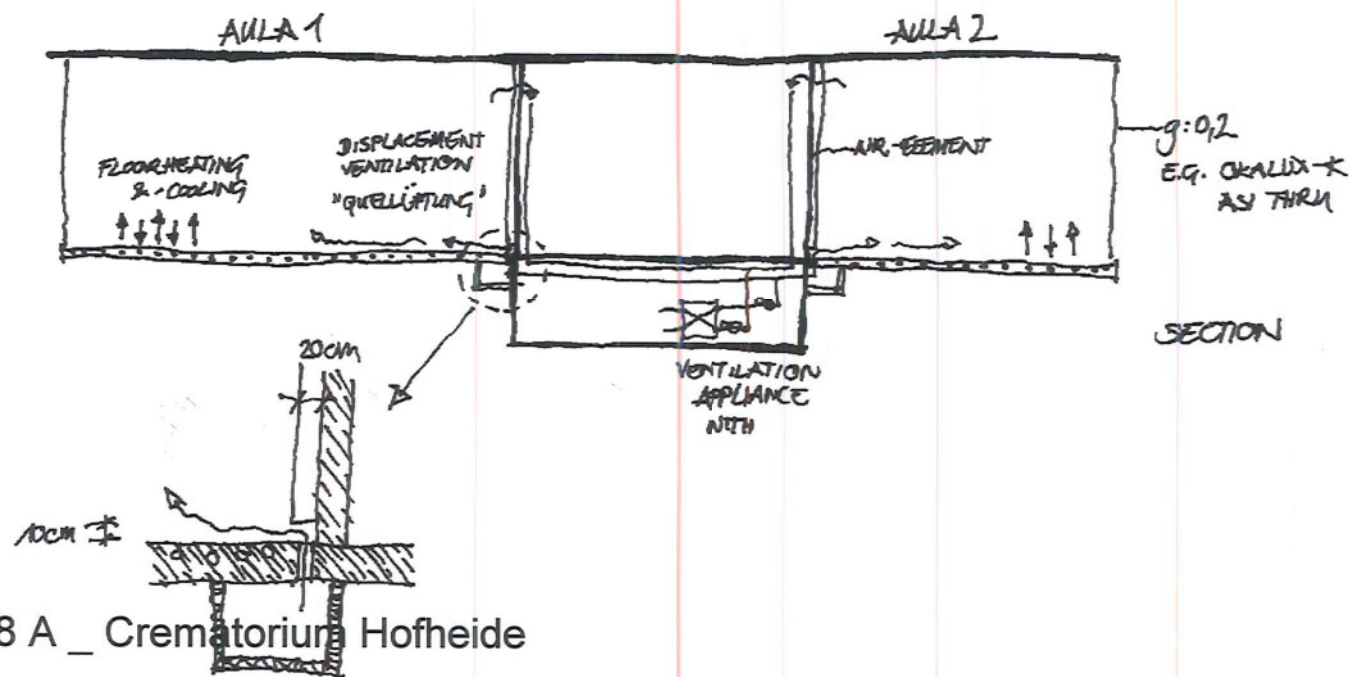
ventilatieopeningen
aangestuurd met elektr. motoren

vloerverwarming -en koeling
ventilatie

doorzichtige isolatie
elementen OKALUX - K
semitransparante
photovoltaïsche elemente
ASI THRU

vloerverwarming en -koeling
+ mechanische ventilatie

minder energieverbruik: een totaalconcept

Een rationeel energiegebruik impliceert twee hoofdconcepten en benaderingen. De eerste, passief, is gericht op het bewaren en opslaan van de energie afkomstig van buitenaf en impliceert een goede isolatie van de gebouwen langs de buitenzijde, met speciale aandacht voor koudebruggen en de thermische inertie van de dikke muren van de "nucleus" van gebouw. De tweede benadering is actief, het gebouw slaat niet enkel energie op, maar produceert er ook. Het crematorium kan de restwarmte van ovens gebruiken voor de koeling en en verwarming van de aula's en andere ruimten. Een oppervlakteverwarmingssysteem in combinatie met verplaatsingsventilatie garandeert een hoog comfort.

Regeling van de kamers

Alle kamers krijgen een vloerverwarming en een koelingsysteem. De aula's en de hall worden mechanisch geventileerd. De lucht wordt binnengebracht via geïntegreerde muuropeningen. De verplaatsingsventilatie werkt met zeer lage luchtsnelheden, die zorgen voor een aangename stroom, frisse lucht. De gebruikte lucht wordt terug in het systeem gebracht voor warmterecuperatie. Alle andere ruimten worden natuurlijk geventileerd via opengaande ramen. De hall en de receptie worden geventileerd via ventilatieopeningen aangedreven met door elektrische motors.

In de gevel alterneren ramen met zonnecellen en doorschijnende elementen. De doorschijnende elementen kunnen als doorzichtige isolatieelementen worden uitgevoerd. Ze kunnen bijdragen tot het minimaliseren van de thermische belasting en hebben een interessant visueel effect omwille van hun lichtdispersie

Technieken

De restwarmte van de drie ovens wordt naar een rookgaswisselaar geleid, waar het wordt afgekoeld. Deze energie wordt gebruikt voor de voorverwarming van de verbrandingslucht voor de ovens, voor de aandrijving van een absorptie-koelings-machine en voor de verwarming. De gegarandeerde warmteproductie per oven is 100 kW. Dit volstaat voor de verwarming en de koeling van het gebouw. Op piekmomenten bedraagt de warmte uitstoot max. 700 kW per oven. Deze warmte wordt niet gebruikt, behalve indien de restwarmte in een in het net kan worden gebracht. Het is niet zeker of dit mogelijk is in het leuvense, dit gegeven dient grondiger meer te worden onderzocht.

Het absorptie-koelingsysteem wordt gebruikt voor de koeling van het mortuarium en voor het vloerverwarming/-koelingsysteem. Enkel op momenten wanneer de ovens niet zouden werken, kan een bijkomend energie inbreng noodzakelijk zijn.

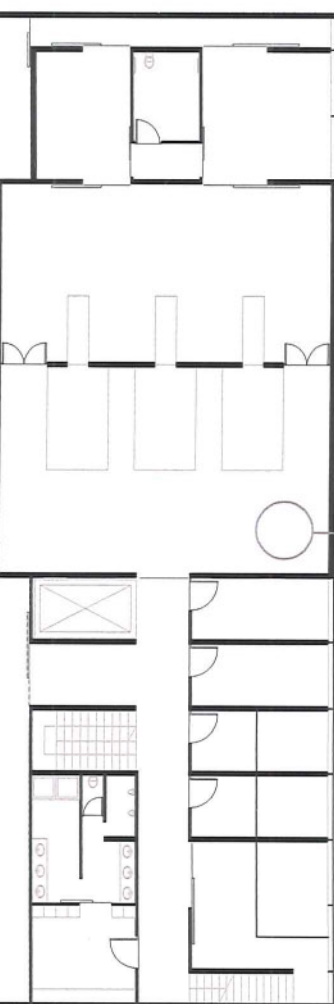
De ventilatietoepassing wordt samen met het warmterecuperatiesysteem onder de aula's geplaatst. De ventilatietoepassing voor het cafeteria wordt in dit gebouw voorzien.

Verdere suggesties

Het spreekt voor zich dat de beschikbaarheid van de restwarmte van de ovens afhankelijk is van hun werking. Wanneer de ovens niet werken, moet er bijkomende warmte geproduceerd worden. Wanneer ze niet werken (bijv. tijdens het weekend), kan het gebruik van de restwarmte geoptimaliseerd worden door de warmte met vloerplaat activering op te slaan voor de momenten waarop de ovens niet werken. Hierdoor zal er niet vaak bijkomende warmte geproduceerd moeten worden. Al bij al kan er energie bewaard worden.

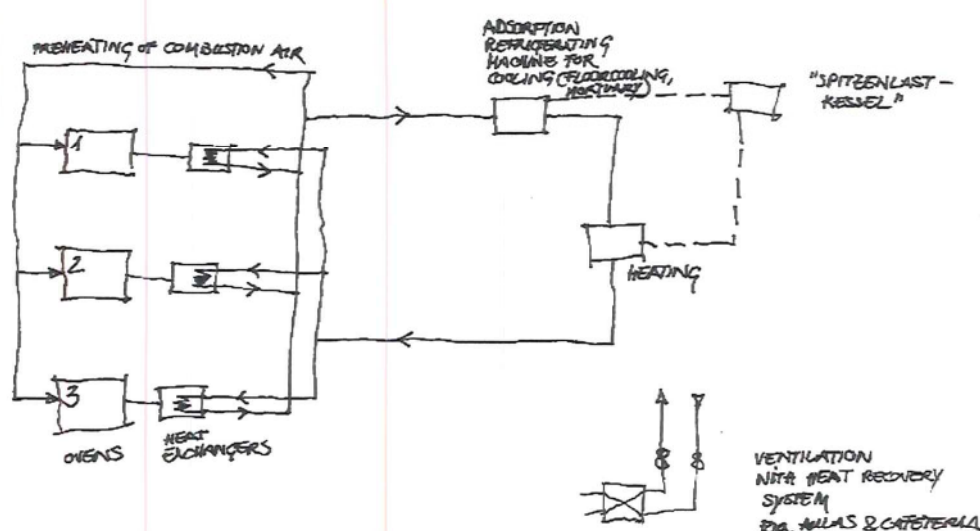
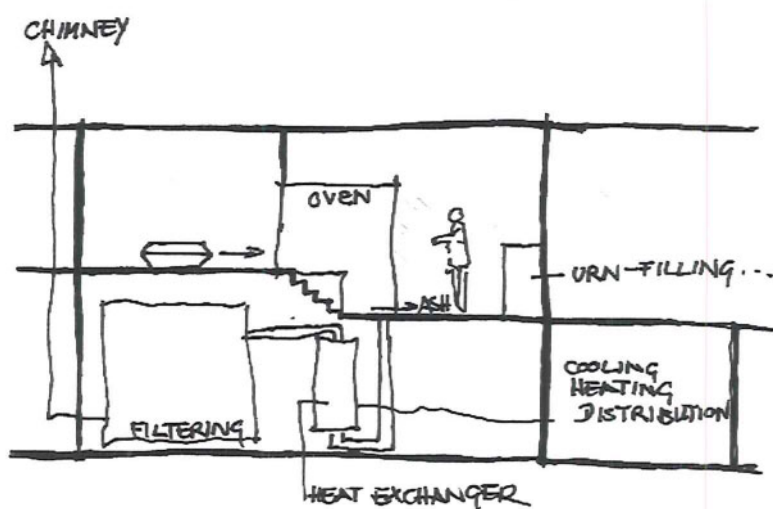
Met het activeringssysteem zou er ook energie opgeslagen kunnen worden in het plafond. Energie die beetje bij beetje door de aula's wordt afgegeven. Dit systeem is niet uitgesproken duur. Buizen, waardoor water stroomt van 26 °C, kunnen worden voorzien in de betonnen structuur. Hierdoor warmt het beton op en wordt het gebruikt voor warmteopslag. De warmteoverdracht naar de kamer is heel comfortabel voor de bezoekers. Vermits het systeem betrekkelijk traag is, kan de vloerverwarming gebruikt voor een snellere temperatuurregeling in de aula's, afhankelijk van de eisen.

technische vaardigheden

0 1 2 5 10

warmte recuperatie

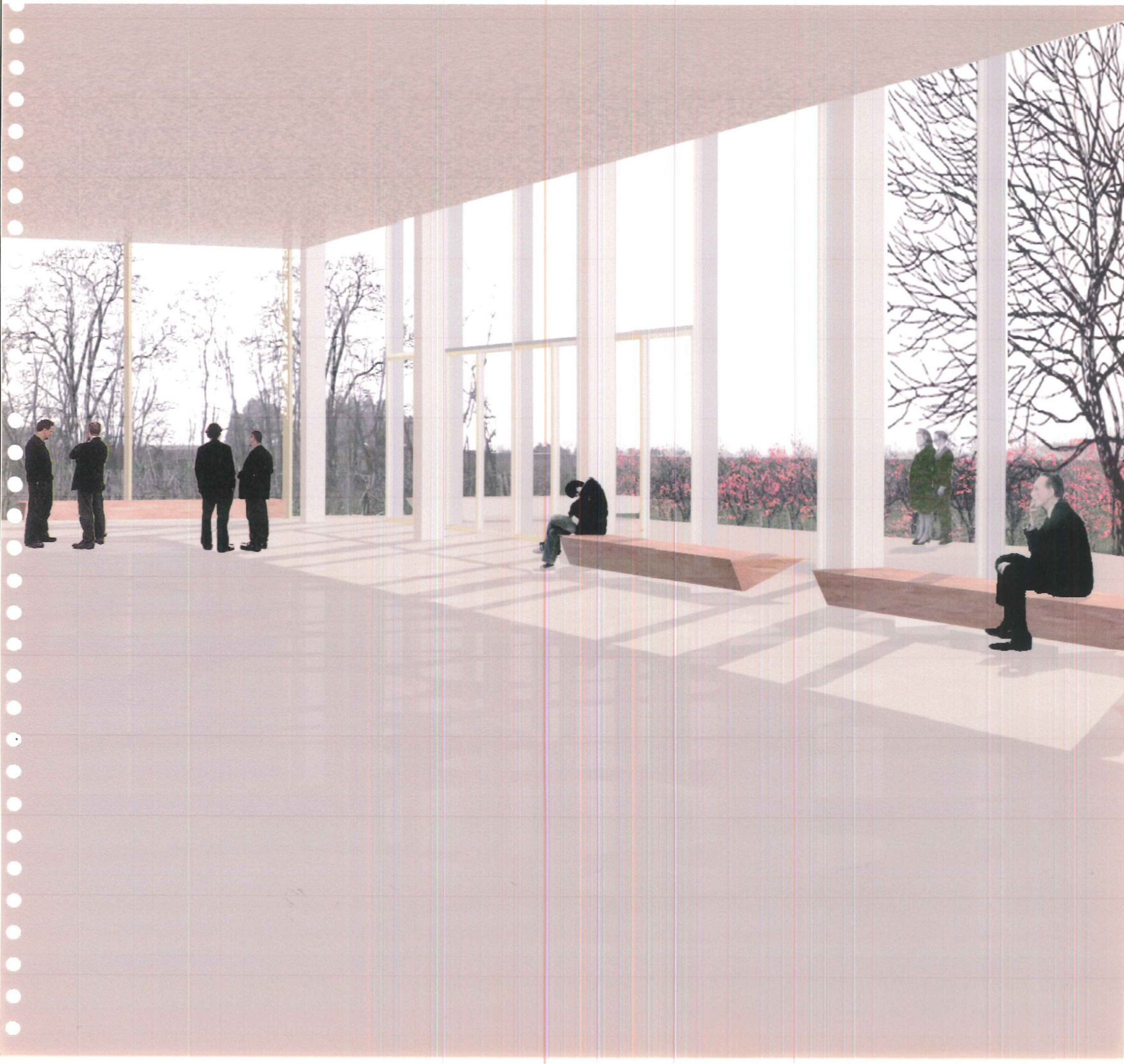

1. ceremonial spaces	
hall B1	465
reception + computer desk B6	24
big aula B4	325
small aula B5	140
family room 1 B2	37
Family room 2 B2	23,5
conversations rooms B8	25
toilets B9	37
condoleance 1	103
condoleance 2	70
storage 1 B10	12,5
circulation	220
total	1482
2. cremation building	
ground level:	
ovens A1	180
waiting room A8	25
ceremonial room A9	18,5
toilet	13
Administration A5+A7+A13+	52
toilets and dressing room for staff members A11	35
horeca for staff members A6	30
circulation+ loading and downloading (lifts included)	129,5
total	483
underground level	
filters A2	169
electric pnels + heating an cooling A14+ B10	47
morgue A3	47
ventilation A12	75
payments office	13
storage A10	50
garage A10	25
download + circulation (lifts included)	342
total	772
total cremation building	1255
3. cafeteria	
zaal 1 C4	78
zaal 2 C4	64
zaal 3 C4	64
keuken C1	70
cafeteria C3	101
toilets for visitors C6	24
toilets for staff C5	10
storage C8	4,5
office C2	5
containers C9	5
total	425,5
TOTAL	3162,5

De raming is opgesplitst in twee delen: het eerste deel gaat uitgebreid in op de constructie van het eigenlijke crematorium, Beiden werden berekend op basis van gedetailleerde hoeveelheden en recente eenheidsprijzen. Waar dit moeilijker bleek, is op verantwoorde wijze een forfaitair bedrag voorzien. De raming omvat, zoals aangegeven in de wedstrijd bundel, de ceremonieruimte, het crematiegedeelte, de urnen- en columbariummuur en de cafetaria.

De overige buitenaanleg is niet in de raming opgenomen. Betreffende de integratie van kunst en het percentage dat hiervoor voorzien wordt, wordt er voorgesteld de muur deels te realiseren met dat deel van het budget dat hiervoor is voorbehouden.

naar een site architectuur

de beleving van een landschap

topografie/geschiedenis/ecologie/landschap

een crematoriumsite als plaats voor sociale gebruiken

verbreden van een visie

het territorium als park

een crematorium als plaats voor sociale gebruiken: een park

een familie van objecten

een familie van objecten: de ceremonieruimte en de crematieruimte

een grammatical van transparanties en opaciteit: nuclei and perimeter ruimten

een familie van objecten: het cafeteria

een familie van objecten: de muur en de rol van kunst

minder

minder energieverbruik: een totaalconcept

controle en reductie van de kost

een proces om de tijd te beheersen